XIX. évfolyam
8. szám
ROMALAP
2011. augusztus
Ára: 300 Ft

„Szeresd felebarátodat, mert éppen olyan, mint Te"

LD

„LUNGO DROM"

HOSSZÚ ÚT

Augusztus

Augusztus (Ősi magyar nevén, *Újkenyér hava*) az év nyolcadik hónapja a Gergely-naptárban, és 31 napos. Nevét a híres római császárról Augustus Octavianusról kapta. Az, hogy ez a hónap – különös módon – a július után szintén 31 napos, annak köszönhető, hogy Augustus császár ugyanannyi napot akart, mint amennyi a Caesarról elnevezett júliusban van. Augustus ezt a hónapot oda-helyezte, amikor Kleopátra meghalt. Mielőtt Augustus átnevezte ezt a hónapot augusztus-ra, latinul *Sextilis* („hatos") volt a neve, utalva arra, hogy eredetileg ez volt a hatodik hónap a római naptárban, amely kezdetben még a márciussal kezdődött.

AUGUSZTUS 2. – SZENT ISTVÁN PÁPA

István pápa sok pogányt megtérített szavával és példájával, és sok szent vértanút eltemetett. Valerianus és Gallienus az Úr 260. esztendejében a legnagyobb elszántsággal keresztette, hogy klerikusaival együtt áldozatbemutatásra kényszerítsék, vagy különféle kínzásokkal meggyötörjék. Rendeletet hoztak, hogy aki feladja őket, megkapja összes javaikat. Így fogták el tíz klerikusát, és kihallgatás nélkül lefejezték őket. Másnap magát István pápát is elfogják, és Mars isten templomába vezetik, hogy vagy áldozzék a bálványoknak, vagy fejét veszik. Amint belépett a templomba, imádkozott Istenhez, hogy döntse le azt, mire a templom nagy része nyomban leomlott, a tömeg pedig rémülten elmenekült. Szent István ekkor Szent Luca temetőjébe ment. Meghallva ezt Valerianus, még több katonát küldetett érte. Éppen misét mondott, amikor rátaláltak. Félelem nélkül állt ott, és áhítattal végezte az elkezdett misét. Saját székében fejezték le.

AUGUSZTUS 6. – URUNK SZÍNEVÁLTOZÁSA

A csoda hagyomány szerinti színhelyén, a galileai Tábor-hegyen még az arab hódítás előtt három bazilika épült „hajlékul a legszentségesebb zsinatolóknak". Felszentelésük napja, augusztus 6. lett *Urunk színeváltozásának*, más néven a *Legszentebb Megváltónak*, a *Megváltó megdicsőülésének* ünnepe. A keleti egyház már a VI. században megülte, és karácsony, húsvét, pünkösd után ezt az ünnepet tekinti a legszentebbnek. A nyugati egyházban az első ezredforduló közeledtével kezdték számon tartani, összefüggésben Krisztus 1000-re várt visszatértével. Hivatalos ünneppé III. Calixtus pápa emelte a nándorfehérvári győzelem hálaemlékezetéül. Az összekapcsolást az indokolta, hogy az 1456. július 22-i győzelem híre két héttel később, épp augusztus 6-án érkezett a pápai udvarba.

AUGUSZTUS 7. – SZENT DONÁT

Donát állítólagos ókeresztény vértanú (†361), a szőlőskertek, szőlősgazdák védőszentje. Névünnepe a régi

LD „LUNGO DROM"
ROMA LAP
Megjelenik havonta.

Megjelenik havonta az Országos Roma Önkormányzat támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ" Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon: 06-56/420-110 – Fax: 06-56/514-331 – Levelezési cím: 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – e-mail: oktatasialapitvany@gmail.com – Internetcím: www.ldromalap.hu
A lapot szerkeszti a szerkesztőbizottság. – Tervezőszerkesztő: *Gudmon András*
Felelős kiadó: *Farkas Flórián*
Címlapon: LD archívum
Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezetők: *Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea* ügyvezető igazgatók
ISSN 1216-982X

naptárban augusztus 7-ére esik. Donát, Sixtus és *Urunk színeváltozása* együtt a pogány *Vinalia Rustica* örökébe lépve a szőlőérést ünneplik. A szőlő különös gondoskodást igényel, ezt csak a régiek tudták igazán. Igyekeztek is mennél több szent segítségét igénybe venni. Donát attribútuma, a törött kehely is patronátusával kapcsolatos jelkép. (Az erről költött legenda szerint a szent Arezzo püspökeként éppen misézett, amikor pogányok zavarták meg a szertartást és kiverték a borral teli üvegkelyhet a kezéből. Az a kőpadlón széttört, de Donatus imájára csodálatos módon össze is forrt.) Donáthoz különösen villámcsapás, jégeső távoltartásáért imádkoztak. A szőlőkben szobrot, kápolnát állítottak neki, a falvainkban, városainkban a templomok harangjait többnyire neki szentelték. Nyilvánvalóan abban a hitben, hogy a harangzúgás „visszaveri" a mennydörgést, és ami azzal jár: a harang érce felfogja a mennykőcsapást.

AUGUSZTUS 11. – ASSISI SZENT KLÁRA

Szent Klára 1210-ben hallotta Assisi Szent Ferencet prédikálni a dóm mellett. Szavai, amelyekkel a megfeszített Krisztus radikális követéséről beszélt, megindították Klárát. Szent Ferenchez fordult tanácsért, hogy mit kell tennie, aki azt tanácsolta, hogy virágvasárnap ünnepi öltözékben menjen a székesegyházba misére. A püspök, akit értesítettek Klára tervéről, egy megszentelt pálmaágat adott Klárának, jelezve ezzel, hogy hozzájárul kolostorba vonulásához. Klára tudta, hogy családja ellenezni fogja tervét, ezért megszökött. Letette minden ékességét és magára öltötte a bűnbánók szürke ruháját, fátylát és derekára kötötte a bűnbánat kötelét. A rokonok azonban akár erőszakkal is vissza akarták vinni Klárát a városba. A meddő vitának Klára vetett véget: egyik kezével megragadta az oltárterítőt – ezzel menedékjogot kért a templomtól –, másik kezével lekapta fejéről a kendőt, hogy a rokonok láthassák kopaszra nyírt fejét. A rokonok ebből megtudták, hogy Klára szándéka visszavonhatatlan. Hogy elkerülje rokonai további zaklatását, a San Agnelo-kolostorba menekült, ahova húga, Ágnes is követte. Ferenc úgy határozott, hogy az Assisi melletti San Damiano-kápolna mellett telepíti le őket, itt alakult meg a ferences apácák első kolostora, melynek egészen haláláig Klára volt a lelki anyja. 1244-től ágyban fekvő beteg volt. IV. Ince pápa két alkalommal is felkereste. Amikor Klára 1253-ban meghalt, a pápa bíborosaival együtt eljött a temetésére.

AUGUSZTUS 27. – SZENT MÓNIKA

Szent Mónika (Tagaste, 332. – Ostia, 387.) Szent Ágoston édesanyja. Mónikát a pogány patriciushoz adták feleségül. Sokat fáradozott azon, hogy férjét is megnyerje Krisztusnak. Hallgatag türelemmel tűrte férje hűtlenségeit és dühkitöréseit, végül meghódította férjét, aki halálos ágyán megkeresztelkedett. Özvegysége éveit Mónika a tevékeny szeretetnek szentelte. Egyetlen napot sem mulasztott el szentmise nélkül. Mikor Ágoston úgy határozott, hogy elszakad édesanyjától és Rómába költözik, Mónika erőszakkal vele akart menni. Egészen a karthagói kikötőig követte fiát, Ágoston azonban becsapta őt és nélküle vitorlázott Róma felé. Bizonyos idő elteltével Mónika követte fiát, de akkor Ágoston már Milánóban élt és Szent Ambrus tanítványa volt. Ágoston itt keresztelkedett meg 387 nagyszombat éjszakáján. A keresztség után elhagyták Milánót, visszavonultak Cassiacumba, majd elhatározták, hogy hazatérnek Afrikába. Mónika még a tengerre szállás előtt megbetegedett és meghalt. Kívánsága szerint Ostiában temették el.

AUGUSZTUS 20. – SZENT ISTVÁN KIRÁLY – AZ ALKOTMÁNYOSSÁG, JOGÁLLAMISÁG NAPJA – AZ ÚJ KENYÉR ÜNNEPE

Első királyunk a kereszténységben az István nevet kapta. A névválasztás tudatos lehetett az európai keresztény államok közé beilleszkedni vágyó Géza fejedelem részéről: István, görögül *Sztephanosz* azt jelenti: „koszorú, korona". Szent István névünnepe, *István király, Szent Király* vagy egyszerűen *Király napja*, 1949 óta az Alkotmány és az Új kenyér ünnepe, a rendszerváltás óta legfőbb állami ünnepünk lett. István szentté avatása, névünnepének naptárba iktatása, amihez VII. Gergely pápa adott felhatalmazást, I. (Szent) László király és a magyar püspöki kar érdeme. (Csak az 1179. évi III. lateráni zsinat óta lett a szentté avatás az Apostoli Szék kizárólagos joga.) A szentté avatási eljárás részeként 1083. augusztus 20-án, a *Nagyboldogasszony* nyolcadába eső vasárnapon nyitották meg István király sírját. A magyar egyház ezt a napot iktatta a naptárba István névünnepeként.

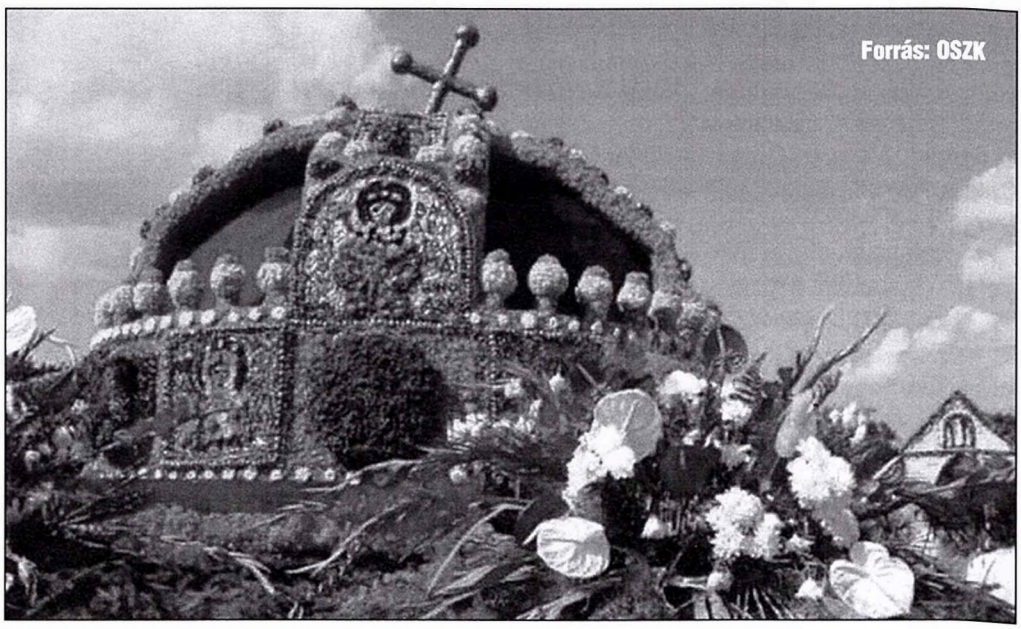

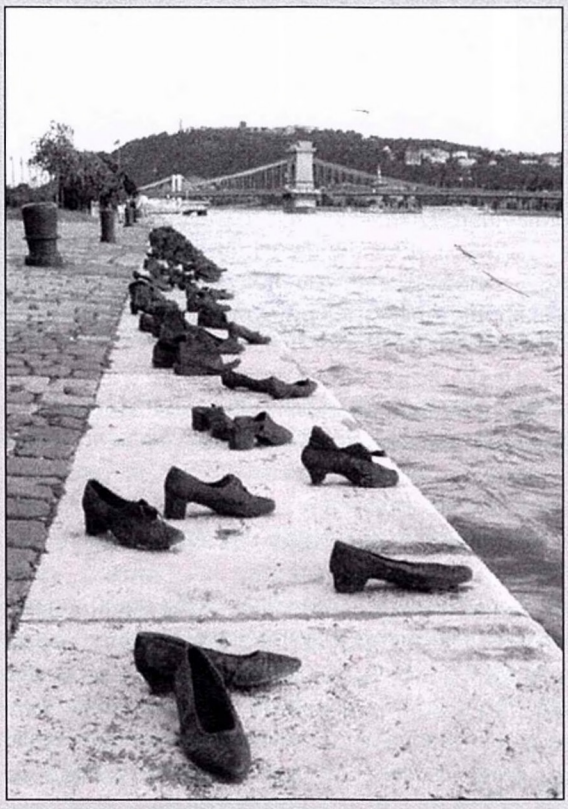

ROMA HOLOKAUSZT – AZ ÁLDOZATOKRA EMLÉKEZTEK CIVILEK A BUDAPESTI NEHRU PARTON

A roma holokauszt áldozataira, valamint a cigányok elleni 2008–2009-es támadássorozat hat halottjára és öt súlyos sérültjére emlékeztek csendes főhajtással és koszorúzással civilek a fővárosi Nehru parton, a roma holokauszt emlékműnél.

A holokauszt roma áldozatairól 1972 óta emlékeznek meg világszerte augusztus 2-án a Cigány Világszövetség párizsi kongresszusának határozata alapján. 1944-ben, augusztus 2-áról 3-ára virradóra több mint háromezer cigányt, főként nőket és gyermekeket gyilkoltak meg az auschwitzi haláltáborban.

AMERIKAI DIGITÁLIS MÉDIA DÍJAT NYERT EGY ROMA TÁRGYÚ PROJEKT

Az amerikai Hivatásos Újságírók Szövetségének rangos díjában részesült egy uniós társfinanszírozással készült projekt, amelynek célja a romákra vonatkozó sztereotípiák ellensúlyozása. A Colorful but Colorblind elnevezésű – megközelítőleges fordításban: „Színes, de bőrszíntől független" – program keretében cigány és nem cigány újságírók közreműködésével 25 rövidfilmből álló sorozat jött létre, amely Közép- és Kelet-Európában élő roma közösségek történeteit meséli el. A cél az volt, hogy ösztönözzék a nagy nézettségű médiában a roma kérdések árnyaltabb bemutatását és a roma újságírók nagyobb részvételét. A vállalkozás emellett a kultúrák közti párbeszéd és az újságírók közötti kölcsönös megértés erősítésére is törekedett. Ezt a programot nyilvánították győztesnek a kiváló újságírói teljesítményért járó Sigma Delta Chi-díj Digitális média – prezentáció (független) kategóriában. „Büszke vagyok arra, hogy az Atlanti-óceán túlsó partján is elismerést arat egy uniós társfinanszírozással készült projekt, amely a romákkal szembeni évszázados előítéletekkel fordul szembe. Ez bizonyság arról, hogy a romák társadalmi és gazdasági integrációja érdekében az Európai Unió által tanúsított egyedülálló erőfeszítés és elkötelezettség eredményeket hoz" – nyilatkozott a díj odaítélése nyomán *Viviane Reading*, jogegyen-

A BÉKÉS EGYÜTTÉLÉS JEGYÉBEN FOCIZTAK

A megyében egyedülálló kezdeményezésként a Csongrád Megyei Önkormányzat és a Csongrád Megyei Cigány Kisebbségi Önkormányzat szervezésében labdarúgótornával egybekötött családi napot tartottak Tiszaszigeten. A torna előzményeként egy július 19-i, barátságos találkozó szolgált, melyen a megyei cigány kisebbségi önkormányzat és a megyei önkormányzat válogatottja mérte össze tudását. Az eseményre meghívást kapott az összes kisebbségi és települési önkormányzat. Összesen 12 csapat mérhette össze erejét, tizenharmadikként pedig a Tiszaszigeten zajló zárórendezvényét tartó ÁGOTA-tábor is képviseltette magát egy 6 fős csapattal egy tanárdiák focimeccs keretében. A barátságos légkörben lezajlott torna sokkal inkább a játék örömérőll, a kikapcsolódásról szólt, mint a versengésről. Szeretnék, ha ez a rendezvény hagyományteremtő célzatú lenne, nemcsak a sport szintjén, hanem ennél szélesebb spektrumon is. Tervek között szerepel egy regionális mérkőzéssorozat, egy bajnokság elindítása is. Ezzel is javítani kívánják az általános szemléletet. A mintegy 200 fő néző előtt lezajlott tornát egyébként a hazai Tiszasziget együttese nyerte, második a Csongrád Megyei Cigány Önkormányzat csapata, míg harmadik Újszentiván lett. A legsportszerűbb csapatnak járó különdíjat a megyei önkormányzat együttese kapta.

CIVILEK A HELYI JÓLÉT MEGTEREMTÉSÉÉRT

*Roma Rendőrök Országos Egyesülete beszélgetést szervezett roma identitású társadalmi szervezetek részére a VIII. kerületi Kesztyűgyár Közösségi Házban, melynek során bemutatásra került az „Európai Civil Társadalom a Helyi Jólét Megteremtéséért" című projekt, valamint alkalom adódott a készülőben lévő civil törvény jelenlegi tervezetének megvitatására is. A törvénytervezetet és várható hatásait a civil szférára **Gerencsér Balázs**, a Nonprofit Információs és Oktató Központ (NIOK) Alapítvány igazgatója mutatta be. A találkozó legfontosabb megállapítása az volt, hogy egy társadalom nem létezhet civilek összefogása nélkül, a törvényi szabályozottság pedig a társadalmi szervezetek működése kapcsán fontos ugyan, de a túlszabályozottság kedvét szegheti az önkéntes vállalásoknak. A résztvevők megtekinthették **Könczey Elemér** „Vice versa" című karikatúra-kiállítását is, mely augusztus 15-ig látható a Kesztyűgyárban.*

lőségi ügyekben illetékes EU-biztos. A Colourful but Colourblind kezdeményezés célja az volt, hogy – kreatív multimédiális megoldásokat alkalmazva – segítsen ellensúlyozni a romaellenes sztereotípiákat. A projekt, amely 50 cigány és nem cigány újságíró együttes munkáját tette lehetővé, Bulgáriára, a Cseh Köztársaságra, Magyarországra, Romániára és Szlovákiára irányult – ezen országok mindegyikében jelentős számú roma népesség él. A vállalkozás számára mintegy 300 ezer eurós társfinanszírozást biztosított az Európai Unió.

ÖSZTÖNDÍJAT KAPNAK PAKSON A JÓL TANULÓ CIGÁNY GYEREKEK

Megduplázta az új tanévtől a paksi önkormányzat a cigány tanulóknak nyújtható felzárkóztatási ösztöndíjat – közölte **Tell Edit** *alpolgármester. Az ösztöndíj folyósításának feltétele, hogy ne legyen a diáknak igazolatlan mulasztása, és a tanulmányi eredménye érje el a hármas átlagot. Ebben az esetben az ösztöndíj havonta háromezer forint. Az összeg sávosan emelkedik egészen nyolcezer forintig. Ennyi pénzt akkor kaphat egy család havonta, ha a gyermek tanulmányi átlaga 4,5 felett van. A szülőknek nyilatkozniuk kell cigány származásukról.* **Badics István,** *a polgármesteri hivatal szociális osztályának vezetője azt mondta, ez pozitív diszkrimináció, amelyre van lehetőség. Hozzátette: az elmúlt években harminc–negyven gyereket érintett ez az ellátás. Ebben az évben másfél millió forintot különítettek el erre a célra.*

ÚJ SZÓ: ROMA HELYSÉGNÉVTÁBLÁKAT IS KI KELL HELYEZNI SZLOVÁKIÁBAN

A szlovák kisebbségi nyelvhasználati törvény értelmében a romák által is lakott településeken 2012 júniusáig a helységek roma elnevezését is ki kell függeszteni – írta az Új Szó című pozsonyi napilap. Sok esetben a településeknek nincs cigány neve vagy nem tudnak róla a szlovák hivatalos szerveknél. Ezért munkacsoport dolgozik a roma elnevezések felkutatásán – nyilatkozta ***Juhász László***, a szlovák kormányhivatal kisebbségi főosztályának vezetője, hozzátéve, hogy a csoport munkájában részt vesznek a kormány kisebbségi bizottságának roma tagjai is. A kisebbségi nyelvhasználati törvény értelmében akkor lehet egy település kisebbségi, például roma elnevezését is feltüntetni a falu vagy város közúti bejáratainál, ha a 2001-es népszámláláson lakosságának legalább 20 százaléka románnak vallotta magát. A kormányhivatal számításai szerint Szlovákiában 51 olyan település van, ahol kifüggeszthetőek a roma helynevek. ***Stanislav Cina***, a roma kormánybiztos eperjesi kirendeltségének munkatársa szerint azokon a településeken, ahol a romák nagy számban vállalták nemzetiségüket, minden bizonnyal a táblákra is igény van. „Az igényt nem szükséges külön vizsgálni. Mivel románnak vallják magukat, a törvény értelmében megilletik őket azok a jogok, amelyek a többi kisebbséget" – mondta Cina. Véleménye szerint a változó tendencia a magukat eddig szlovéknak vagy magyarnak valló romáknál is elindíthat egy identitástudat-változást, és egyre többen sorolják majd magukat a roma nemzetiséghez.

FÉNYKÉPEZŐGÉPPEL AZ ÚJPESTI CIGÁNYOKRÓL

Molnár István Gábor *szerint fontos a hangulat ábrázolása, egy-egy pillanat elkapása, mert nem mindegy, hogy milyen üzenetet küldünk a jövőnek magunkról. Folyamatosan dokumentálja a cigányság mindennapi életét, teljességében igyekszik megmutatni és dokumentálni saját közösségét. Az újpesti cigányság fele őslakos szegkovács, muzsikus és kereskedő családok leszármazottai, másik része a 60-as 70-es években került a városba. Kultúrájuk keveredett a városi munkáscsaládok szokásvilágával. Az őslakos családoknak sikerült a beilleszkedés, az utánuk érkezők jó része viszont nem volt ilyen szerencsés, számos problémával küzd. Az Újpesten élő lokálpatrióta operatőr, immár 20 éve gyűjti az anyagot egy összeállítandó fotóesszéhez.*

Összeállítottuk az MTI, Romnet, Teol és Új Szó, hírei alapján.

CIGÁNY VEZETŐKKEL EGYEZTETETT A FERENCES RENDI SZERZETES

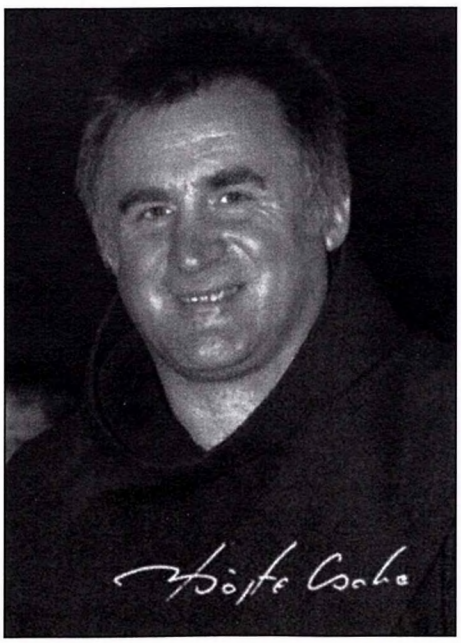

Együttműködési megállapodást kötött a közelmúltban a Tolna Megyei Területi Cigány Kisebbségi Önkormányzat az erdélyi Marosi-Járai Árva Fiatalokért Alapítvánnyal – tájékoztatott **Sárközi Károly,** ***a kisebbségi önkormányzat alelnöke. A megállapodás célja, hogy a Tolna megyei hátrányos helyzetű és roma fiatalok, diákok megismerhessék a történelmi Magyarország tájegységeit, múltját, jelenét. Emellett az is fontos momentuma volt az erdélyi kapcsolatfelvételnek, hogy a két szervezet közösen gondolkodjon a rászoruló gyermekek és szüleik segítéséről, illetve a karitatív munkáról.*** **Böjte Csaba** ***ferences rendi szerzetessel, a Szent Ferenc Alapítvány elnökével megegyeztek abban, hogy a szerzetes a közeljövőben Tolna megyébe látogat, hogy találkozzon a megyei cigány önkormányzat tagjaival, és a hátrányos helyzetű gyermekek helyzetét segítő megoldásokról együtt gondolkodjanak.***

A hónap hírei • A hónap hírei

„Szeresd felebarátodat, mert éppen olyan, mint te”

A cigány holokauszt és a magyarországi romagyilkosságok áldozataira emlékeztek a Sant'-Egidio Közösség által szervezett ökumenikus imádságon a budapesti Jézus Szíve templomban. *Balog Zoltán* református lelkész szavait idézzük.

„Pál apostol azt írja: *Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek.*

Kedves Testvéreim! Ma itt ez a megszólítás jár. Nem képviselőtársaim, nem elnök urak és asszonyok, nem is excellenciás urak, még csak nem is honfitársaim, hanem testvérek. Aki tiszta szándékkal istentiszteletre jön, az testvér. És ezt a döntést, ezt nem mi hozzuk meg, hogy ki a testvér, nem mi emberek, hanem a teremtő, a megváltó Isten, aki egy vérből teremtett mindannyiunkat.

Persze tudjuk, minden politika is. Ez a nap is. Minden politika, de a politika nem minden. Ezért ez a néhány gondolat nem politikai üzenet akar lenni, hanem keresztény tanúságtétel. Erre kértek azok, akik a Sant'-Egidio Közösség nevében úgy gondolják, most már újra úgy gondolják, hogy a legmegfelelőbb hely egy közös roma–magyar gyásznapra az a templom, mert a templom mindenkit alázatra tanít. Politikust is, aktivistákat is, egyszerű állampolgárokat, áldozatokat és talán egyszer majd a tetteseket is. Minden embert. Mert a templomból sohasem szabad, hogy mi üzenjünk. Nemcsak az a dolgunk, hogy közösen meghalljuk az üzenetet, ami el van készítve. Ezért szép ősi rendje ez minden keresztény egyháznak, hogy az üzenet adatik.

Ez a rész, amit felolvastam Pál apostolnak a rómabeliekhez írt leveléből, ez is adatott a mai napra. Kijelölt, évekkel ezelőtt kijelölt igeszakasz. Ez adatott, hogy egy apostol kétezer év távlatából azt mondja az embertársainak, hogy: Testvéreim! Az Isten irgalmára kérlek titeket…”

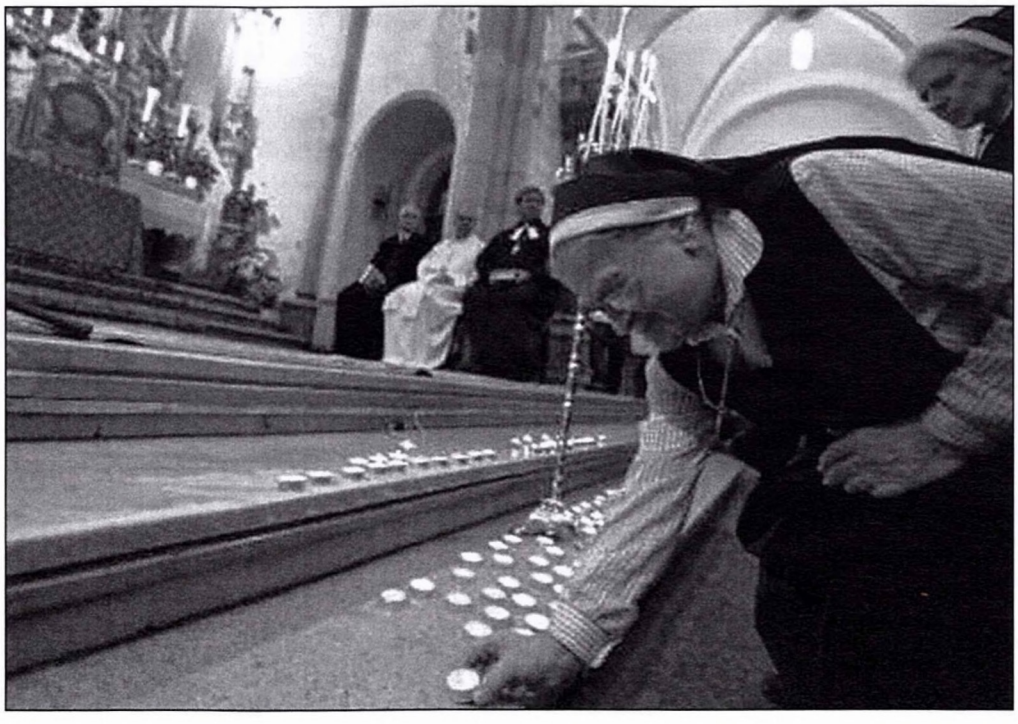

Irgalom. Irgalom nélkül nem megy. Irgalom nélkül nincs testvéri közösség, nincs keresztény közösség, irgalom nélkül nemzeti közösség sincs. Irgalom nélkül még felemelkedés sincs, még felzárkózás sincs. Irgalom nélkül nincsenek sikeres kormányprogramok, gazdasági fejlődés, nincs semmi. Nincs semmi, ami igazán fontos az emberi élethez. Az irgalom az azt jelenti, hogy szeresd felebarátodat, mint magadat, szeresd embertársaidat, mint saját magadat, […] szeresd felebarátodat, mert éppen olyan, mint te.

Irgalomra szoruló ember és irgalmat adni tudó ember. Az irgalmat, azt nem lehet megparancsolni. Az irgalmat, azt nem lehet kormányprogramba, törvényekbe, rendeletekbe és szabályokba foglalni. Az irgalmat, azt csak kérni lehet. Kérni és önként gyakorolni. Irgalmas emberek nélkül nem megy, irgalmas emberek nélkül nem fog menni, de irgalmas csak az tud lenni, aki egyszer valamikor, legalább egyszer valamikor irgalmasságot talált. Aki maga is irgalmasságot talált, az a testvér. Testvér, aki irgalmasságot talált

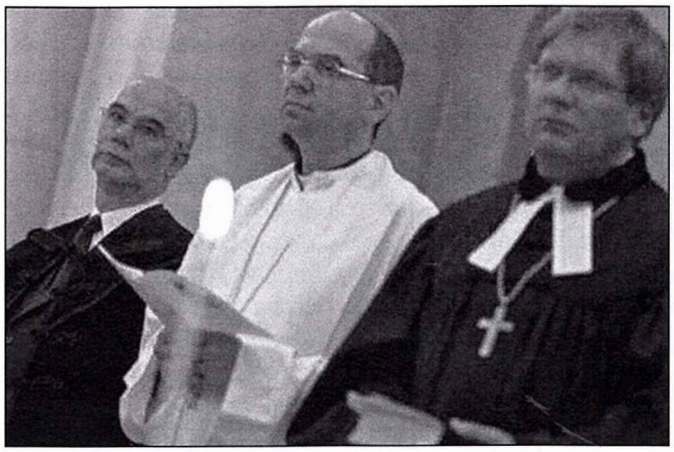

és továbbadja, tovább akarja adni ezt az irgalmasságot.

Ezért vagyunk itt, mert mi ezt akarjuk, ebben akarunk részesülni és ezt akarjuk továbbadni, és ezért vagyunk éppen itt, az Istennek a házában. Ez nem várható el. Az irgalom nem várható el senkitől, ez nem állampolgári kötelesség, de kérhető. Kérhetjük azt, hogy legyenek irgalmas emberek, hogy legyenek irgalmas emberek Magyarországon. Olyan emberek, akik lehet, hogy különbözőképpen gondolkodnak arról, hogy hogyan is lehet segíteni magyarokon, cigányokon, cigány magyarokon, roma magyarokon, magyar romákon. Ugye ez a sok-sok bizonytalan megjelölés is arról szól, hogy tudjuk mi egyáltalán, hogy kik vagyunk? Erről a bizonytalanságról szól. Tudjuk mi egyáltalán, hogy egy nemzetnek a tagjai vagyunk? Kérhető, hogy legyenek irgalmas emberek Magyarországon is. Ez egy keresztény üzenet. Ez a keresztények küldetése, hogy irgalmasságot kérjenek és irgalmasságot gyakoroljanak, hogy kimondják, hogy lehet sokféleképpen gondolkodni. Sokféleképpen lehet gondolkodni programokról, politikáról, felzárkózásról, szociálpolitikáról, szegregációról, integrációról, ki tudja miről... De az erőszakról csak egyféleképpen lehet gondolkodni. Nemet kell rá mondani, vissza kell utasítani. Mindenkor egyet kell abban érteni, hogy: ezt nem. Erre semmi nem ad felhatalmazást és erre semmi nem ad felmentést senkinek. Erre nincs semmilyen magyarázat, erre nincs bocsánat, csak ott, egyedül Istennél, a megbocsátó, a mindenható Istennél. Ez nekünk, keresztényeknek a küldetésünk, hogy ezt elmondjuk, ezt kikövetelj ük, hogy mi ezt együtt akarjuk. S akiknek nem adatott meg ebben a világban, hogy ez a keresztény üzenet megszólítsa őket az irgalomról, azoktól azt kérjük, hogy a tiszteletnek a kultúráját, azért azt gyakorolják együtt.

Keresztény hívők és nem hívők azért tegyünk meg mindent, hogy erősebb legyen a tisztelet kultúrája Magyarországon. A tisztelet kultúrája akkor lesz erősebb – és ez már legalább annyira világi, mint keresztény üzenet –, ha egyszer végre mindannyiunknak jogunk lesz a saját fájdalmunkhoz. Mert ha az embernek nincs joga a tulajdon fájdalmához, ha őt magát itt és most semmibe veszik, akkor miért érdekelné a más embereknek a szenvedése. Akkor mások szenvedése sem érdekli többé. Az áldozatoknak jó szívvel elégtételt adni egy olyan világban, ahol az embert, a potenciális emlékezőt – mert mindannyian azok vagyunk – naponta éri megaláztatás és igazságtalanság. Még ha ez nem is mérhető a népirtás borzalmaihoz. [...] Ha azt akarjuk, hogy a megértés növekedjen a holokauszt tragédia iránt, akkor a legfontosabb feladatunk egymás-emberi méltóságának tiszteletben tartása és megőrzése. Ma itt, itt közöttünk mindenkivel szemben. [...]

A gulág borzalmaira a felnövekvő nemzedék akkor tud valóságos megrendüléssel odafigyelni, ha megismerve a tényeket, így kérdezhet: a tisztelet, amit én megkapok anyámtól, apámtól a családban, a barátaimtól az iskolában, a főnökömtől [...], az egyházi közösségemtől, azt a tiszteletet miért tagadták meg annak idején tőlük, hiszen nekik is járt!? Hiszen ők is ugyanolyan emberek voltak, mint én, mint mi!

ilyen alapon egyáltalán osztályoznunk kellene. Így jöhet el a bűn megvallása, így lehet megbocsátás, tisztelet, béke és igazság. A bocsánatkérés nem a gyengeség jele, hanem a belső lelkierőé. Általa nem gyengébbek, hanem erősebbek leszünk. A megbocsátás sem a gyengeség jele, hanem azt bizonyítja, hogy az áldozat visszakapta emberi méltóságát. Mindannyiunknak szüksége van e kettőre. Hol a bocsánatkérésre, hol pedig a megbocsátásra. Ne sajnáljuk egymástól! Ne sajnáljuk a másiktól sem.

Hosszú ez az út. Lungo Drom – hosszú út. De a hosszú úton egyszer mégis csak el kell indulni, meg kell tenni az első lépést. De ne akarjunk csak mások által áldozattá tett embernek lenni. Vállaljuk azt az önként

Sebeket gyógyítani csak emberi méltóságukat megőrző emberek tudnak és a gyógyulás így sem könnyű. Hiszen mennyi minden történt a holokauszt óta. Új szenvedések, új áldozatok, régi és új tettesek, régi és új elhallgatások és hazugságok...

Az áldozatoknak csak azt a tiszteletet, békét és igazságot tudjuk felkínálni, amiben mi itt együtt élünk, emberek egymást részesítjük. Magyarok és cigányok, magyar cigányok, romák anélkül, hogy egymást végre egyszer vállalt áldozatot, amire Pál apostol tanít. Ne versenyezzünk abban, hogy kié a nagyobb áldozat, ki veszített többet, ki szenved jobban. [...]

Áldozatok, mi másoktól szenvedők, másoknak szenvedést okozók! Tegyük le a szenvedő és a tettes életünket az Isten kezébe, és fogadjuk el tőle újra ezt az életet! Aki tőle fogadja el az életet, aki tudja, hogy egyedül ő az úr, az tudhatja azt is: másoknak nincs joga őrajta uralkodni.

Ámen."

A hagyományok, szokások tisztelete

Aki a közösség hagyományait éli, nem biztos, hogy boldogtalanabb annál, mint aki eltávolodik azoktól. Nem hiszem, hogy bárki is felülbírálhatná, hogy melyik a helyes út – vallja *Lakatos Szilvia*. A Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar romológia és nevelésszociológia tanszékének tanársegédje, szociológus, szociálpolitikus, az Országos Roma Önkormányzat képviselője segített cikksorozatunk következő állomásán az oláh cigányság sajátosságainak feltérképezésében.

A cigányságon belül mintegy húsz százalékra becsülhető az oláh cigányok aránya, amit a *Kemény István*-féle 1971-es országos cigánykutatásból tudhatunk. Az ő nyelvük a romani, amely az indoeurópai nyelvcsalád újind nyelvei közé tartozik. „Magyarországon, Erdős Kamill 1959-es vizsgálata szerint, 13 dialektusa van a nyelvnek. Újabb kutatásra lenne szükségünk, hogy valójában mennyi is a romani nyelvjárásainak száma. Tanszékünkön már szervezés alatt van ennek elindítása" – mondja Lakatos Szilvia. Hozzáteszi, hogy a lovári egyike a romani nyelvjárásainak, amely egyben a legelterjedtebb és legismertebb is. Ennek okát abban látja, hogy egyrészt 1988-ban *Choli-Daróczi József* és *Feyér Levente* ebben a dialektusban készítette el máig ismert és népszerű tankönyvét, a Zhanes romanes?-t, amely később az oktatásban is megjelent. Másrészt *Karsai Ervin* az ITK-ban lovári dialektusban készítette el a nyelvvizsgáztatáshoz szükséges szakmai

anyagokat. Elterjedését erősíti, hogy a romani nyelv oktatóinak nagy többsége is ezt a nyelvjárást beszéli. „A különböző romani nyelvjárások között olyan apró eltérések vannak, hogy könnyedén megértik egymást azok beszélői az ország határain belül és kívül is. Vannak olyan kifejezések, amelyekre nincs szó, ezt az adott országban élő romák a helyi nyelvből vonják el. Amikor pedig egy nemzetközi konferencián veszek részt, el tudok beszélgetni egy romániai, romanit beszélő emberrel, ekkor az angol szavakat hívjuk segítségül, például az egyetem szóra" – meséli.

A romani nyelv grammatikájának elsajátítása komoly feladat elé állítja a diákokat, így nem kellene primitívnek nevezni, mint ahogy azt sokan teszik. Lakatos Szilvia elmondása szerint gyerekkorában szégyellt romani nyelven megszólalni, ám az utóbbi években egyre gyakrabban tapasztalja, hogy az oláh cigányok is, sőt a magyar cigányok is újratanulják. Vannak olyan nem cigány óvónők, tanítók, akik romani nyelvű mondókákat, verseket, dalokat tanítanak a cigány gyerekeknek, ezáltal a nyelv felértékelődik a roma családok tagjainak szemében.

Férjhez menni vagy tanulni?

Az oláh cigányságra jellemző hagyományokkal kapcsolatban fontos tudni – hangsúlyozta –, hogy nincs általános érvényű igazság: minden közösség más, de gyökereiben valamiképp mégis azonos. Példaként a házasodás szokásait említi: „Nem ritka, hogy 16 éves koruk körül férjhez mennek a lányok. A többségi társadalom ezt nehezen fogadja el, de egyszerűen mások a romák normái." A lányokat már kiskoruktól kezdve a feleség- és anyaszerepre készítik fel, a fiúkat pedig a család fenntartására. „Ismerek olyan családot, ahol nem engedték a jól tanuló lányt gimnáziumba, mert nem akartak „rosszat" neki, hogy fiúkkal járjon, ezzel szóbeszédnek tegye ki magát, és rontsa a házasodási esélyeit" – mondja. Saját példáját állítja ezzel szembe: édesapja megkérdezte, amikor az első kérő megérkezett a házukhoz, hogy tanulni vagy férjhez menni szeretne-e, ő pedig a tanulást választotta, és ő sem biztos, hogy örülne, ha a lánya az egyetem helyett férjhez menne, mert a többségi társadalom normáit megismerve másként látja a helyzetet. „Azonban aki a közösség hagyományait éli, nem biztos, hogy boldogtalanabb annál, mint aki eltávolodik azoktól. Nem hiszem, hogy bárki is felülbírálhatná, melyik a helyes út" – mondja.

A régi magyar paraszti kultúrából sokat merített a cigányság. „Ilyen például a törülközők használata: a testre és az arcra mást-mást használunk. A virrasztás hagyománya is a mai napig él, a rokon halálának híre futótűzként terjed, estére már összegyűlnek a hozzátartozók" – fogalmaz. Vidéken a férfiak a tűz körül, a nők pedig a konyhában gyülekeznek, hiszen ők készítik az italokat, az ételeket. A szegényebbeknél – anyagi okok miatt – nem tudnak végig virrasztani, hanem az első és az utolsó, a temetés előtti éjszakán vannak jelen. Páratlan számú gyertyát gyújtanak, nehogy a halott magával vigyen valakit. A koporsóban fekvő elhunytra pedig nem adják rá a cipőt, nehogy „visszajárjon".

Tisztában lenni az eltérésekkel

Az elkülönülés egyébként általában véve szintén a hagyomány része: ha a férfiak az aktuális politikai témákról beszélnek, a nőknek ott nincs helyük. „Hiába vagyok például roma önkormányzati képviselő, és hozzá tudnék szólni a politikához, ismerem a normákat, és tiszteletben tartom" – mondja. Úgy véli, sokan a többségi társadalomban nem tudják, hogy három, nyelvében és szokásaiban eltérő cigány csoport él Magyarországon. „Általában minden ember előítéletes, ám tudni kell ezt felismerni és kezelni. Kiváló példa az a gyöngyösi eset, amikor a kórházban tudták meg a rokonok, hogy meghalt a hozzátartozójuk. Elkezdték tépni a hajukat, ruhájukat, mert ez része a gyász feldolgozásának. Erre kihívták a rendőrséget. Lehet, hogy ez félelmet kelt egy nem cigányban, de el lehetett volna kerülni, ha tisztában vannak a kulturális különbségekkel" – hangsúlyozza.

Szerinte nem vitás, hogy a cigányságon belül is vannak problémás esetek, de észre kell venni, hogy a nem cigányok körében is jelen van a bűnözés. „Szerintem sem létezik olyan, hogy cigánybűnözés. Bűnözés van. A cigányság igen nagy többségét érinti a súlyos szegénység, a kiszolgáltatott helyzet, a megélhetés nehézsége, a szocializációs problémák, amelyek bűnözéshez is vezethetnek." Ezt támasztják alá egyébként azon magyarországi börtönfelmérések is, amelyek alapján az állapítható meg, hogy a bűnözés az alulszocializált, iskolázatlan és szegény rétegekből származók esetében jelentősebb arányú. A cigányságot pedig fokozottan érintik ezek a negatívumok, ezért van a lakossághoz viszonyított arányukhoz képest több cigány származású a börtönökben – pontos felmérések híján csak becslések és tapasztalatok szerint.

Könyörgés a munkáért

Lakatos Szilvia a Khetanipe a Romák Összefogásáért Egyesület vezetőjeként is dolgozik, amelynek legfontosabb tevékenysége a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű emberek és a pályakezdő cigány fiatalok képzése, foglalkoztatásuk elősegítése. „Szervezetünkhöz sokan jönnek segítséget kérni: nemrég bejött egy cigány asszony, hogy ha könyörög,

akkor sem kap munkát. Hatalmas a munkanélküliség, de úgy gondolom, ha az embereknek állandó megélhetést biztosító jövedelmük lenne, akkor a diszkrimináció is csökkenne, hiszen nem lenne alkalom bűnbakképzésre" – mondja. A gazdasági problémákat ezért is kell megoldani.

Úgy fogalmazott: a cigányság számára is ez a haza, ugyanolyan magyarnak érzik magukat, mint egy nem cigány. „Itt születtem, itt élek, itt dolgozom, nekünk is fontos, hogy minden rendben legyen" – tette hozzá.

Zsiray-Rummer Zoltán
Magyar Hírlap
(2011.08.03)

Jelentkezőket vár a Wáli István Szakkollégium

Szeptemberben indul a református cigány szakkollégium első évfolyama, a jelentkezni kívánó főiskolásokat és egyetemistákat várja az új bentlakásos otthon. Ebben a tanévben huszonöt cigány fiatal tehetséggondozását vállalja a debreceni intézmény.

Az intézmény Debrecenben, a Maróthi György Kollégium épületében működik, a Debreceni Egyetem és a Debreceni Református Hittudományi Egyetem huszonöt diákját fogadja be a 2011/2012-es tanévben. A szakkollégium a cigány keresztyén értelmiség képzését és tehetséggondozását vállalta magára, mert alapítói hisznek abban, hogy a magyar-roma viszony javítását kettős identitású, Krisztusban hívő, nagy szaktudású és a társadalmi problémák iránt érzékeny értelmiségiek segíthetik elő.

A névadó Wáli István, XVIII. századi református lelkipásztor, elsőként figyelt fel arra, hogy a cigány nyelv hasonlóságot mutat a dél-indiai szingaléz nyelvvel, ezzel kétségbe vonta a cigányság egyiptomi származásáról szóló addigi elképzeléseket.

A kollégium tagja lehet a két debreceni székhelyű egyetem bármely diákja, aki kitölti az on-line jelentkezési lapot és megfelel az augusztus 22–23-ai felvételin. A felvételi bizottság beszélgetésekkel és személyiség tesztekkel vizsgálja egyebek mellett a jelentkezők intelligenciáját, motivációit, terveit és tanulmányi eredményeit. A jelentkezéssel kapcsolatos információkat megtalálják az intézmény weboldalán.

Idén március 17-én döntött a római katolikus, görög katolikus, református és evangélikus egyház a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat létrehozásáról. Ennek feladata, hogy összefogja az egyházak fenntartásában működő szakkollégiumokat, országos irányelveket fogalmazzon meg működésükhöz, segítse új kollégiumok létrejöttét, azok közös fellépését. Másokért élő keresztyén embereket kíván nevelni, akik képesek az önkritikus történelemszemléletre, a párbeszédre és a fiatalabb generációk mentorolására is, olvasható a hálózat alapító okiratában.

KÖZEL 10 MILLIÁRD ESÉLYEGYENLŐSÉGRE

Összesen mintegy tíz milliárd forintot fordít a kormány esélyegyenlőséget célzó pedagógiai, oktatási programokra és a halmozottan hátrányos helyzetű, kiemelten a roma diákok tanulásának támogatására – jelentette be ***Balog Zoltán*** társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár.

Az új gondolkodás a régi név alatt, de új tartalommal tölti meg a hátrányos helyzetű tanulók és kisgyermekek támogatását – mondta el a KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős államtitkársága és a NEFMI Oktatási Államtitkársága által közösen szervezett sajtótájékoztatón ***Gloviczki Zoltán*** helyettes államtitkár. Óriási volumenű projetről van szó, hiszen az IPR Program és az Útravaló-Macika Program tízmilliárd forintnál is nagyobb támogatási rendszert jelent. Ennek legfontosabb vonása – folytatta –, hogy az elmúlt évek titokzatos pénzköltése helyett egy sokkal konkrétabb és kézzelfoghatóbb, pedagógusokat és diákokat ellenőrzötten segítő programot indíthatunk el.

Alapvető változás lesz – ami a felzárkózás esélyét növeli majd – az alapfokú oktatás és a szakmai ellenőrzés állami kézbe kerülése, melyl megnő az esélye annak, hogy a helyi hátrányokat ki lehet egyenlíteni – tájékoztatott Balog Zoltán. Az állam mindenütt ugyanazt a színvonalú oktatást kívánja nyújtani minden állampolgára gyermekének – hangsúlyozta, hozzátéve: a szociális háttértől függetlenül ugyanazt az esélyt kell biztosítani minden gyermeknek az azonos színvonalon való oktatásra. Szeretnénk térségi szinten olyan plusz szolgáltatásokat és lehetőséget biztosítani, melyek a hátrányos helyzetben lévő intézmények, települések számára biztosítanak lehetőséget a hátrányuk leküzdésére – jelentette ki.

Az államtitkár arról is tájékoztatott, hogy a folytatódó IPR program a nevelési-oktatási intézmények támogatásával ösztönzi a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrált keretek között megvalósuló iskolai nevelésének-oktatásának megszervezését. A programnak két csomagja létezik, melyek az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseket (képességkibontakoztató, integrációs felkészítés és óvodai fejlesztő) és az integrációs rendszerben részt vevő intézményekben dolgozó pedagógusokat támogatja. Ebben az évben a költségvetésben 7,1 milliárd forint áll rendelkezésre a megvalósításra,

melyből 3,4 milliárd forintot szeptemberben kívánnak elkölteni ezekre a programokra.

A rendszert a felhasznált támogatások ellenőrzésével próbáljuk a jövőben a korábbiaknál jóval hatékonyabban működtetni – emelte ki. A most kezdődő tanévben várhatóan 71 ezer halmozottan hátrányos helyzetű – köztük roma – tanuló és 23 ezer óvodás korú gyermek tud részt venni a programban, ami közel 13 ezer pedagógus kiegészítő illetményét is jelenti a hátrányos helyzetű tanulókért elvégzett munkáért. Az új rendszerben differenciálni fogunk, ahol a programok sikerességének mérésével fogunk a további támogatások mértékéről dönteni – húzta alá az államtitkár.

Ettől az évtől új ösztöndíjrendszert indítunk el: két program összevonásával született meg az Útravaló - Macika Ösztöndíjprogram – közölte Balog Zoltán Az államtitkár szólt arról is, hogy a két programra együtt 2,5 milliárd forintot költ a költségvetés. Elsősorban azokat a tanulókat fogjuk támogatni, akik halmozottan hátrányos helyzetűek és a korai iskolaelhagyás problémája miatt hetedik-nyolcadik évfolyamosak, valamint érettségi előtt állnak. Három pillére van a programnak: „Út a középiskolába", „Út az érettségihez", „Út a szakmához". A várhatóan hattízezer mentor segítségével próbáljuk meg elérni a diákokat, akiknek a jövőben rontaniuk nem lehet, a javítást, illetve az iskola befejezését azonban prémiumrendszerrel ösztönözzük majd mind a diákok, mind a mentorok tekintetében – húzta alá.

Az államtitkár bejelentette, hogy a Roma Szakkollégiumokat 110 millió forintottal támogatja a kormány. A programba a Református Egyház, a Görög-Katolikus Egyház, az Evangélikus Egyház, valamint a Jézus társasága Magyarországi Rendtartomány kapcsolódott be.

A két és fél milliárdos program része még az Iskolaháló program, mellyel pályázati alapon olyan programokat szeretnénk támogatni, melyek különösen sikeresek az integrációban.

A vonatkozó pályázati felhívások a **www.wekerle.gov.hu** honlapon tekinthetők meg a jövőben.

A Szakkollégiumról

Az szakkollégium a cigány keresztyén értelmiségi tehetséggondozással és képzéssel egy hosszú távú integrációs szemléletet képvisel, amelynek során azt remélik, hogy az egyházhoz kötődő kettős magyar-cigány identitással rendelkező értelmiség sokat tud majd tenni a cigányságért, az egyházért és a cigány–magyar viszony javulásáért.

A szakkollégium alapvető célkitűzése, hogy hozzájáruljon a közéleti feladatvállalás iránt elkötelezett, aktív társadalmi párbeszédet folytató cigány értelmiségiek formálódásához, akik a szakmai kiválóságot ötvözik a társadalmi és szociális kérdések iránti érzékenységgel. Az egyházi nevelés szellemiségétől vezetett intézmény törekszik arra, hogy hallgatói emberségük minden dimenziójában fejlődjenek, az értelmiségi, a morális és a közösségi életvitel, valamint a lelkiség elmélyítése révén. A szakkollégiumi nevelés ökumenikus szemléletű, teret ad a történelmi egyházakhoz tartozó fiatalok lelkiségének megélésére.

Minden valószínűség szerint több év kell még ahhoz, hogy az oktatási és nevelési program megszilárduljon, a szakkollégiumi szokások, evidenciák gyökeret verjenek. Ehhez a szakkollégium olyan dinamikus oktatási-nevelési struktúrát kínál, amely alkalmas arra, hogy ennek az úttörő, új kezdeményezésnek keretet adjon. Az oktatási program a KRSZH intézményeihez hasonlóan három modulból épül fel: a kulturális, a spirituális és a közismereti modulból.

Szolgáltatások, amelyet a szakkollégium nyújt:

- diákotthoni elhelyezés a Maróthi György Kollégiumon belül,
- lelkigondozás, mentorálás,
- oktatási program,
- magas hallgatói juttatások (átlagosan 40 000 Ft/fő/hó): szociális ösztöndíj, tanulmányi ösztöndíj, kutatási ösztöndíj.

További információ: http://wisz.reformatus.hu

Wáli István

A szakkollégium névadója, Wáli István református teológus 1756-tól kb. 1780-ig a Komárom vármegyei Almáson (Dunaalmás) szolgált lelkészként. Mind a mai napig megkerülhetetlenek a cigány nyelv eredetéről megfogalmazott tudományos tételei. Wálié a dicsőség, hogy első európaiként, még hollandiai teológiai tanulmányai alatt felfigyelt a cigány nyelv és a leideni egyetemen tanuló dél-indiai – pontosabban ceyloni – diákok szingaléz nyelve közötti hasonlóságra. A modern kutatások által 1753–1754 körülre valószínűsített megfigyelésről szintén Augustini könyvéből tudunk, aki Dobai Székely Sámuel (1704–1779), emlékiratíró, oklevél- és éremgyűjtő egy Wáli Istvánra vonatkozó levelét, saját munkájának a cigány nyelvről szóló fejezetéhez csatolva közölte. Wáli István, miközben megfigyelése, felismerése tisztán szavak alaki hasonlóságára vonatkozott, helyesen ismerte fel a cigány nyelv újind voltát – pontosabban (bizonyos) indiai nyelvekkel való rokonságát; lévén, hogy az indoeurópai nyelvcsalád „felfedezése", azaz a latin, a görög és a germán nyelvek szanszkrittal való történeti rokonságának felismerése még tíz évet váratott magára –, s ezzel elsőként fordult szembe a cigányság egyiptomi eredetének a középkor óta általánosan elfogadott legendájával.

Forrás: Landauer Attila,
A magyar protestáns egyházak korai évszázadai és a cigányság

A jövő roma cégvezetői

A Hungarian Business Leaders Forum (HBLF) idén immár negyedik alkalommal rendezte meg a hagyományos nyári táborát. Felelős vállalatirányítás iránt elkötelezett vállalkozásokat, vezető üzletembereket és szakértőket tömörítő non-profit szervezetként a HBLF-nek kiemelt célja elősegíteni hazánk fenntartható fejlődését.

A táborban a diákokat szakmai és kulturális programokkal, kirándulással várták a szervezők. Idén a táborozók többek közt improvizációs csapatépítő tréningen vettek részt a Momentán Társulattal, pályaorientációs foglalkozáson a Junior Achievement Magyarország szervezésében, továbbá viselkedéskultúra és protokoll tréninget tartott részükre ***Görög Ibolya***. A fiatalok betekintést nyertek a Magyar Nemzeti Bank munkájába, ellátogattak a Vodafone Magyarországhoz, illetve a Regionális Környezetvédelmi Központba, ahol előadást hallhattak a Klímaváltozásról is. A kulturális programok keretében a diákok ellátogattak az Agyaghadsereg Kiállításra, a Sambosi-Törley Jazzfesztiválra, a Budapesti Állatkertbe és a Margitszigeti Szabadtéri Színpadra, valamint dunai hajóúttal színesítették a szervezők a szakmai programokat.

Az alábbiakban az élménybeszámolókból adunk közre.

„Idén már sokadik alkalommal vettem részt a táborban, és most sem csalódtam, mert mint mindig, most is nagyon jól éreztem magam. Már sokszor voltam a táborban, de minden évben nagyon kíváncsian vártam, hogy mikor jön már a nyár, hogy találkozhassam a régi barátaimmal, akiket nagyon megszerettem. Kellemesen csalódtam az új diákokban, akik nagyon nyitottak voltak felém és bizalmat szavaztak nekem. Szövődtek új barátságok is, aminek nagyon örülök. A programok nagyon élménydúsak, hasznosak, szórakoztatóak, tanulságosak voltak. Nekem minden nagyon tetszett, de legfőképp a színház, a jazz fesztivál, a Momentán Társulat, az állatkert és az esti gitározós „grillparti". Nagyon tetszett a dunai hajókázás, amin már részt vettem néhányszor, de még mindig nem tudom megunni Pest gyönyörű látványát. A csapatépítő tréningeket, nagyon hasznosnak találtam, mert jobban meg tudtuk ismerni egymást és önmagunkat. Az állatkert nekem egy fantasztikus élmény volt, mert visszahozta a gyerekkorom. Úgy rohangáltam a ketrecek között, mint egy 5 éves kisgyerek. Nagyon emlékezetesek a számomra az éjszakai Erdőmesteres kirándulások, beszélgetések is. Rengetek dolgot fel tudnék sorolni, hogy mi volt számomra az emlékezetes, de szerintem mindenki látta, hogy a tábor elejétől a végéig fülig ért a szám. Talán nem is tudom mikor nevettem utoljára ilyen felszabadultan. Egyszóval nekem megérte ezt a 4 napot, minden szempontból. Gazdagabb ember lettem. Régi és új barátokra tettem szert, hasznos programokon vettem részt, olyan helyeken jártam, ahova nem biztos, hogy eljutottam volna, rengeteget nevettem. Egy kicsit szomorú érzésekkel tölt el az a tudat, hogy többé már nem lehetek veletek a tábor keretein belül, hiszen ha minden jól megy decemberben, „lejár a mandátumom", de köszönöm mindenkinek a barátságát és hogy megismerhettelek benneteket."

(Fercsák Klaudia)

„Sokat gondolkodtam, hogy mi legyen ennek a beszámolónak az első mondata. Miután leírtam, jöttem rá, hogy már megvan, így nyugodt szívvel kezdhetek neki élményeim bemutatásának.

Először talán... Nem, inkább nem... Illetve mégis. Némi bizonytalanság után úgy döntöttem, hogy egy híres tudós szavait fogom szabadon idézni. Einstein azt mondta, hogy egyetlen óra, amit krumpli pucolással töltesz, felér másféllel, viszont egyetlen óra, amit egy széplány társaságában töltesz, mindössze féllel. Ezzel magyarázta híres elméletét, a relativitást. Semmi sem mutatja jobban azt, hogy ez a megállapítás mennyire igaz, mint a 2011-es nyári Romaster Tábor, ahol mindössze 6 napot voltunk együtt, de nem tűnt többnek 3-nál... Magam, mint egy új diák, először vettem részt ezen a táboron. Elsőre némileg újként hatott a társaság. Korábbi tapasztalataim alapján egy széthúzó, egyéniségektől mentes, az élet gondjaitól terhelt csapatra számítottam, de csakhamar beláttam – az én legnagyobb örömömre –, hogy egyetlen sztereotípiám sem volt igaz. Mindenki kedves, megértő és rendkívül összetartó volt. Új barátságok köttetek. A tábor végén volt olyan, akitől öleléssel búcsúztam el. Maguk a programok rendkívül érdekesek és látványosak voltak. Egyik kedvencem volt a tábor nyitányaként induló szituációs tréning, melyet a Momentán Társulat 3 tagja vezényelt. A játékos feladatok alatt megismertük egymást, magunkat és környezetünket is. Külön szeretném megemlíteni azt a szituációs feladatot, mellyel a társaság valamely tagjának kellett megszervezni a születésnapját, majd mindezt 3 szóban összefoglalni. A mi képzeletünkből egy – a tudomány mai állása szerinti – lehetetlenség született, mivel mi egy vagon romlásban lévő paradicsommal szerettünk volna kiutazni Kínába. Miért pont Kína? Miért ne? Persze nem gyalog, és nem is vonattal, hanem egy szigorúan szabályozható hurrikánnal. Ha meg már úgyis ott vagyunk Kínában, érdemes lenne enni egy Nagyfalatot... A többit nem mesélem el, ezzel is megóvva az olvasó szellemi állapotát. További programjaink között szerepelt hajókirándulás, állatkert, színházlátogatás, protokoll és viselkedés kultúra tréning, kalandpark, és még sorolhatnám... Mindmind érdekes, és a maga nemében tökéletes program volt. [...] Egyik éjjel kissé éhesebbnek éreztük magunkat, így a tábor szervezőit kértük, ha lehet, még gondoskodjanak utóvacsoráról. Ez a „gondoskodás" olyan jól sikerült, hogy nem csak mi, de még a recepciós, sőt, a megmaradt maradékokból az egyik szervező kismacskája is jól lakott. Mindez azért vált lehetővé, mert a szervezők 8 pizzát rendeltek, 19 fő számára (14 diák + 5 szervező). Mondhatná valaki, hogy az nem is sok, de még nem említettem egyetlen pizza átmérőjét, amely nem volt kevesebb 60 cm-nél. Egy gyors matek után hamar kiderül, hogy egy emberre átlagosan 0,48 m^2-nyi pizza jutott, ami azért több mint amennyit elsőre képesek voltunk megenni. A rekorder evőbajnok (aki nem én voltam) egymásután képes volt 5 szeletet megenni a 8 szeletes pizzából, de több neki sem ment. A megmaradt pizzát eltettük, majd másnap reggeli után folytattuk a majszolást...

(Miklós Dávid)

„Az idei nyári táborban vettem részt először, hiszen nemrég kerültem be a programba. Csillebércen töltöttünk el 4 napot. Nagyon féltem attól, hogy miként fogok barátokat szerezni, mert számomra mindenki ismeretlen volt [...]. Elsőként a Budapesti Agyaghadsereget tekinthettük meg, ami számomra nagyon izgalmas volt egyrészt, mert már a családommal is terveztük, hogy majd megnézzük, másrészt pedig sikerült összebarátkoznom a résztvevőkkel és a helyzettel is. Azután hajókázás volt a Dunán, ami szintén gyönyörű látvány. A további napokban nagyon sok tréningen vettünk részt, de ezek közül nekem a Momentán Társulat és a Junior Achievement tréningek kimagaslóan tetszettek. Úgy gondolom ezek a tréningek azért jók számunkra, hogy összeszokjunk, könnyedén tudjunk barátkozni és ismeretlen helyen ismeretlen emberekkel könnyen föltalálni magunkat. Vodafone céglátogatáson is voltunk, ahol mindent nagyon részletesen megfigyelhettünk és számomra nagyon érdekes dolgokat hallhattam. A Magyar Nemzeti Bankba is volt szerencsém ellátogatni, az én részemről ez egy nagyon pozitív csalódás volt, én úgy gondoltam, hogy ez egy nagyon felsőbbrendű helyszín, ahol semmi érdekes nincs, de amikor körbe vezettek és láttam, hogy milyen érdekes és gyönyörű, akkor nagyon elcsodálkoztam. Nagyon érdekes játékokkal játszhattunk és készíthettünk érdekes dolgokat. Péntek este színházba mentünk, ahol a Robin Hoodot nézhettük meg, én úgy gondolom nem csak nekem, hanem mindenkinek tetszett [...]. Az állatkertben is voltunk, ahol sajnos nem mindent tudtunk megnézni, mert kevés volt rá az idő, de nagyon jó volt ott is. Nagyon jól éreztem magam és szeretnék még máskor is részt venni, és szerintem, aki most nem jött el, az nagyon bánhatja, mert ilyen lehetőséget senkinek nem szabad elhalasztania [...]

(Lakatos Zsuzsanna)

„A programba kerülésem után az idén vehettem először részt a HBLF nyári táborában. Az idei tábor a

Csillebérci Ifjúsági és Szabadidőközpontban zajlott. [...] Azokkal az emberekkel akikkel már az előző táborban megismerkedtünk, rég nem látott ismerősként üdvözöltük egymást. [...] Először az Agyaghadsereg Kiállítást látogattuk meg. A kiállított tárgyak s maga a múlt hangulata mindenkit megigézett. Elvégre nem mindennap láthat ilyet az ember. A régmúlt felidézésére mindenki hamarabb megéhezett, mint ahogy a vacsora be volt ütemezve, ezért még a hajókázás előtt megejtettük azt. Az aznap legszebb része a Dunán való hajókázás volt. A látvány mindenkit lenyűgözött, olyannyira hogy még a társalgás is elhanyagolódott. A szállásra visszatérve, akinek volt még kedve és ereje, társasjátékozhatott. Másnap a tréningekre helyeződött a hangsúly. Elsőnek a Momentán Társulat szervezésében kovácsolódhatott össze a csapat. A napnak ez volt a legmozgékonyabb, s számomra a legszínesebb programja. Játékos módszerek útján mindenki nevét megtanultam. Ebéd után belevágtunk Görög Ibolya Protokoll és Viselkedéskultúra tréningjébe. Itt már nem a felszabadult hangulat volt a jellemző, mindenki figyelt arra, hogy hogyan üljön. A feszélyezettség ellenére sok mindent megtudtunk a helyes viselkedésről és öltözetről. A nap végén a Sambosi-Törley Jazzfesztiválon hallgattuk Kozma Orsi Quartet koncertjét. A csütörtök a Junior Achievement Magyarország tréningjével kezdődött. A tesztek kitöltése után talán mindenki egy kicsit jobban megismerhette magát. [...] Szituációs játék útján saját magunk is tapasztalhattuk, hogy milyen dolguk is van egy-egy diákkal. Mindenkinek világossá vált, hogy segítőkésznek, lényegre törőnek és kezdeményezőnek kell lennünk, hogy kicsit megkönnyebbítsük a munkájukat s, hogy nekünk is jobb legyen. Ezért meg is szeretném köszönni, nemcsak azt, hogy elvégzik a feladatukat értünk, hanem azt is, hogy milyen hozzáállással teszik azt. Visszatérve a naphoz, a Regionális Környezetvédelmi Központba is ellátogattunk. Itt egy előadás részesei voltunk, melynek témája a klímaváltozás volt. Nemcsak az előadás, hanem már maga az épület miatt is érdemes ellátogatni. Nem mellesleg meginvitáltak minket vacsorázni is. A napot megkoronázva a szabadban gitárszó mellett énekelgettünk. Elérkezett a kedvenc napom, a péntek. Először a Vodafone-ban ismerhettünk meg számos dolgot a cégről. Három előadáson vettünk részt. A legtöbbünknek a brandes tetszett a legjobban. A szakképzett emberek mellett találkozhattunk egy „közülünk valóval" is, Bogdán Biankával. A nyáron a Vodafone-nál tölti gyakorlatát. Pár szóban ő is ismertette, hogy mi dolga van a cégnél. Meglepő volt hallani, hogy scannelésnél komolyabb dolgokat is rábíznak. A közös ebéd után Vodafone-s ajándékokkal is megleptek minket. Majd a MNB épületébe és látogatóközpontjába nyerhettünk betekintést. Már maga az épület lenyűgözött mindenkit. A látogatóközpontból sok emléktárggyal térhettünk haza, melyeket saját magunk készítettünk. Sajnos a Budavári Labirintusba nem tudtunk ellátogatni, ezért az állatkertbe vettük az irányt. Vacsora után a Margitszigeten lévő szabadtéri színházban néztük meg a Robin Hoodot. Nekem nagyon nagy élmény volt, hisz olyan színészeket láthattam a színpadon, mint pl.: Kovács Áron (főszereplő volt), Forgács Péter, Hajdú István, Gesztesi Károly, aki fiával lépett a színpadra. Utolsó nap délelőttjén kalandpark és szabadprogram közül választhattunk. [...] Remélem, hogy a következő táborokban is részt tudok venni, s azt is, hogy egyre több és több diákot ismerhessek meg. Fontosnak tartom azt, hogy részt vehetek az ilyen táborokban, hisz így érezheti igazán azt az ember, hogy részese a programnak ill. egy közösségnek, ahol hasonló diákokkal tarthatja a kapcsolatot.

(Atyimov Zsanett Kitti)

„Idén már 3-ik alkalommal vehettem részt a nyári táborban. Ahogy az előző táborokról, úgy az ideiről is pozitív véleménnyel vagyok. Nagyon tetszett a táborban, hogy a programok mindegyike kikapcsolódást nyújtott számomra, az agyaghadsereg kiállítástól kezdve egészen a budapesti állatkertben tett látogatásig. Nagy hatással volt rám a Momentán társulat, és Görög Ibolya előadása. A viselkedéskultúra mindig is érdekelt, örültem, hogy erről a Miniszterelnöki Hivatal volt protokollfőnöke tartott előadást. A Vodafone céglátogatásban pozitívan csalódtam. El se tudtam képzelni, hogy vajon milyen előadással tudnak előrukkolni, de azt kell mondanom, az egyik legérdekesebb előadást hallgathattam végig a cégnél. Legnagyobb kikapcsolódást számomra a színház nyújtotta. A színes programok közepette számos új diákkal ismerkedhettem meg, barátságok is szövődtek. Érdekes programok, jó hangulat, jó társaság, éjszakába nyúló beszélgetések... Feledhetetlen emlékekkel távoztam az idei táborból is. Köszönöm Nektek!"

(Farkas Teodóra)

A programról bővebben: www.hblf.org

Ördögkatlan Fesztivál

Az Ördögkatlan Fesztivál idén 4. alkalommal került megrendezésre augusztus 3–7. között a Villány-környéki falvakban. A rendezvénynek Kisharsány, Nagyharsány, Palkonya, a Szoborpark és a Vylyan Terasz adott helyet. Az ide látogatók a koncertek, vásárok, gyerekprogramok, kulturális fesztivál, a színházi darabok, filmbemutatók és koncertek mellett a gyönyörű kilátásban is gyönyörködhettek.

Az Ördögkatlan Fesztivál keretében – Mediawave falu programjának részeként – került megrendezésre a Mediawave Alapítvány irányításával, olasz és román partnerekkel megvalósuló, európai roma integrációt segítő, művészeti alapú projekt, a CAFÉS & CITIZENRY – THE ROMA ORIGINS. A Mediawave célja a vizuális művészetek, valamint a jazz és etno zene megismertetése, mindenki számára hozzáférhetővé tétele itthon és külföldön egyaránt, közösségteremtő, a fiatalságot megmozgató, művészeti tevékenységre sarkalló, a művészetekre való igényt és igényességet felébresztő szándékkal. Ennek jegyében a nemzetközi együttműködés célja a roma kávéházi zene új, lehetséges irányainak közös keresése, más társművészetet képviselők részvételével (tánc, képzőművészet, irodalom).

A 2012 júniusában, Szombathelyen (MEDIAWAVE 2012 Fesztivál keretében) záruló projekt következő állomása decemberben Olaszországban (Carpi), márciusban pedig Romániában (Sucheava) lesz.

„Kultúra nélkül nincs felemelkedés. Ha egy nép kiszorul a kultúrából, ha elveszti gyökereit, ha nem tudja, hogy mire lehet büszke elődeinek teljesítményéből, ott előbb

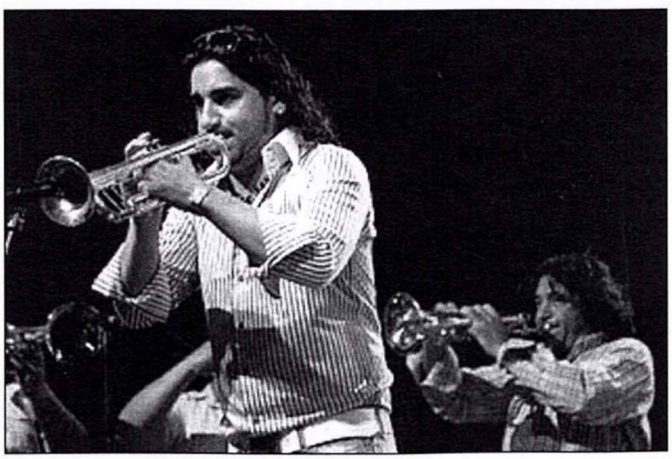

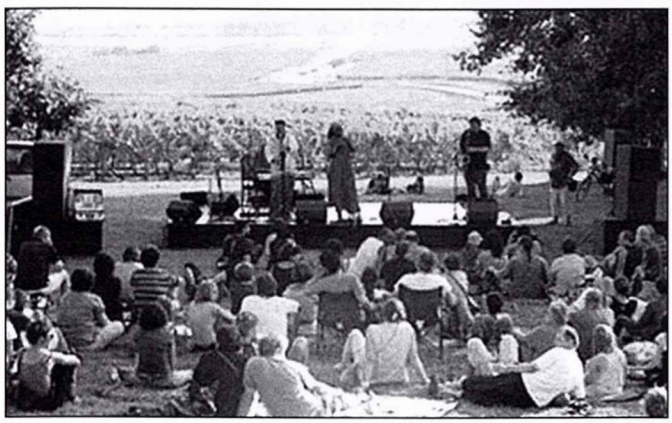

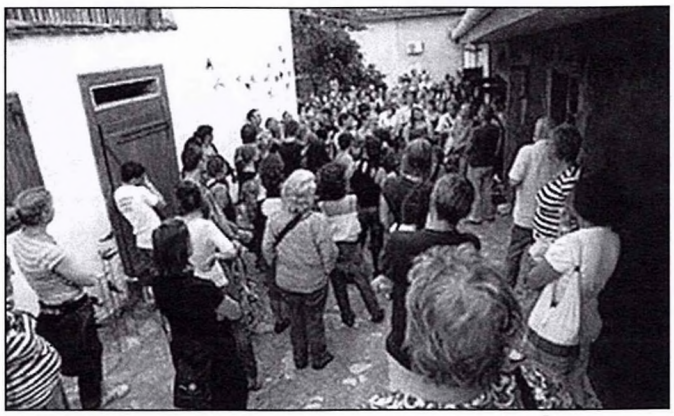

vagy utóbb lecsúszik és legfeljebb szociális, politikai vagy etnikai problémát jelent más nemzetek számára. A magyarországi cigányság, a romák gazdag zenei kultúrával bírnak. Ezt szinte mindenki tudja. Mégis jelenlétük a nemzetek kulturális párbeszédében alig kimutatható. Elismerés illeti a Mediawave Alapítványt, mely az Európai Unió Kultúra programjának segítségével egy különleges összművészeti programsorozatot valósít meg, amely a kávéházi zene roma gyökereit kívánja XXI. századi kontextusba helyezni három ország roma és nem roma művészeinek kreatív részvételével. Az ilyen és hasonló kezdeményezések eredménye lehet, hogy az európai nemzetek roma honfitársainak jelenlétében nemcsak és nem elsősorban a megoldandó problémát látják, hanem az európai kultúrát évszázadok óta gazdagító teljesítményt is." (Balog Zoltán, a projekt fővédnöke)

Családi nap

Nova Brigitta

Kilencedik alkalommal került megrendezésre a helyi cigány kisebbségi önkormányzat szervezésében Körösszakálon a Családi Nap.

Az egész települést megmozgató esemény főzőversennyel kezdődött, a nagy érdeklődést és részvételt is mutatja, hogy 26 csoport nevezett be a kulináris versenyre. Mindez idő alatt a helyi labdarúgó pályán mérhették össze erejüket, ügyességüket a focicsapatok.

A földesi Pünkösdi Gyülekezet tagjai gondoskodtak a gyermekek szórakoztatásáról, különböző játékokkal foglalták le a falu apraját-nagyját.

Felnőtt és gyermek szórakoztatását egyaránt biztosította a lovagi torna bemutató, melybe a közönséget is bevonták.

A családi nap zenés esttel zárult, melynek vendége volt Nova Brigitta nótaénekes és együttese.

(Fotó: Vmirjáncki József)

Czinka Panka Roma Kultúrest

A Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület hagyományaihoz híven ebben az évben is megszervezte a Czinka Panna Roma Kultúrestet Győrben. A rendezvénynek idén a Víziszínpad adott helyet. Az előző évek sikereire alapozva, az esemény színvonalát most is a roma kultúra legnevesebb képviselői biztosították.

A kulturális est első részében ***Ifj. Kállai Kiss Ernő,*** a Magyar Televízió és a Magyar Rádió nívódíjas világhírű művésze és zenekara lépett fel. Az est különlegessége volt, hogy a műsorban közreműködött Ifj. Kállai Kiss Ernő édesapja, a szintén világhírű klarinétos, Kossuth-díjas ***id. Kállai Kiss Ernő***.

Az est keretében fellépett az autentikus lovári táncokat bemutató Szomnakune Cserhaja Táncegyüttes. Az rendezvényt ***Bangó Margit*** Kossuth-díjas művésznő zárta, Ifj. Kállai Kiss Ernő és zenekara kíséretével.

VII. Rigó Jancsi Fesztivál

Rigó Jancsi és Clara Ward-Chimay

Hetedszer rendezték meg ***Rigó Jancsi*** világhírű cigányprímás szülőfalujában a róla elnevezett fesztivált. Korabeli zenekari művekkel, nótákkal várták Pákozdon, a Művelődési Házban az érdeklődőket a VII. Rigó Jancsi Fesztivál keretében. A látogatók 100 éves felvételről hallhatták Rigó Jancsi és zenekarának játékát.

Pákozd szülötte a világhírű cigányprímás, Rigó Jancsi, akiről már kisgyermekkorában csodákat zengtek. A neve szorosan összefügg a rigójancsi süteménnyel is: Jancsi egy pesti cukrászdában egy csokis, édesen krémes süteménnyel kedveskedett szerelmének. A cukrász, aki készítette a süteményt, Rigó Jancsiról nevezte el. Számítása beigazolódott, a csokoládéval leöntött és kocka alakú, a barna szín három árnyalatában pompázó tejszínhabos Rigójancsi cukrászsütemény rövid idő alatt hatalmas népszerűségre tett szert. A cukrászat klasszikus készítménye lett Magyarország határain túl is, amely a XIX. századi asszonyszöktetési románcuknak állít emléket. A VII. Rigó Jancsi Fesztiválra látogatók megkóstolhatták a híres süteményt is.

A fesztiválon *Fekete szem éjszakája* címmel emlékkoncertet és nótaműsort adott ***Csicsó Németh József*** és zenekara, ***Oláh Károly*** vendégprímás, ***Látó Imre*** vendégprímás és ***Nyári László*** vendégprímás. A napot ***Balog Katalin, Hlavátsch László, Horváth Dánielné, Kisnémedi Varga Pál, Pereszteginé Somogyi Krisztina, Petik Erzsébet, Péter Anna, Prekop Judit*** és ***Szabó Piroska*** magyarnóta énekesek, előadók színesítették. A zenekar, a prímások korabeli zenekari művekkel, az énekesek nótákkal tisztelegtek Rigó Jancsi emléke előtt. A programban közreműködtek a Pákozdi Néptáncosok.

Rigó Jancsi

Ötévesen már hegedűt vett a kezébe. A tanítótól lopott húrokat hozzá, amiért az esperes úr kérésére bocsánatot kért. E gesztusáért nála maradhattak a számára nagy kincsek. Ezután órák hosszat gyakorolt mindennap a szabadban: az erdő, a nádas világa hálás közönség volt. Egymásnak muzsikáltak.

10 éves korában a szüretet már apja bandájában muzsikálta végig. Előfordult, hogy ő volt a szólista. A falusiaknak tetszett a kis prímás. Az apja akarta tanítani, szerencsére az esperes úr nem engedte. Elvitte a fehérvári Magyar Király kávéházban muzsikáló Simplicius Barcza Józsihoz, akit III. Vilmos király Hollandiában érdemrenddel tüntetett ki. A már világhírű prímás tehetségesnek találta a 12 éves fiút, felvette a zenekarába, igaz, cimbalomhordozónak. A prímás tanította meg a lelkét adni a zenéhez.

A zenekarral 15 éves korában Kaposvárig jutott. Örökölte vajda nagyapjától, zenész apjától az ősi virtust: nem alázkodik meg senki előtt. Barcza Józsi látta milyen nagy tehetséggel van megáldva, mégis csak kontrásként játszatta a zenekarban. A lánya és Rigó Jancsi között szerelem szövődött, ami szintén szította közöttük a tüzet. Az egyre élesedő harcban otthagyta a Koronát, elindult szerencsét próbálni: saját zenekart szervezni.

Hamarosan feleségül vette a kaposvári prímás lányát: Mariskát. Nem lett teljes a kibékülés. Az idős prímás egyre nehezebben viselte veje népszerűségét. Alig 24 évesen Jancsi elindult újra szerencsét próbálni. Két hónappal azután, hogy elhagyta Kaposvárt, már Budapesten, az Andrássy úton, a Reutter kávéházban játszott. Jancsi ekkor már a női szíveket hódította, különösen akkor, amikor szívhez szóló, andalító, érzelmes nótákat hegedült. Nagyon tehetségesen hegedült, cigányprímásként a legkiválóbb zenészekből összeválogatott zenekarával Európa számos nagyvárosában fellépett.

Rigó Jancsi és zenekara 1896-ban egy párizsi étteremben, a Restaurant Payard-ban játszott, ahol jelen volt a belga Chimay herceg és fiatal felesége, egy amerikai milliomos lánya, Clara Ward. Az asszony beleszeretett a tüzes fekete szemű Jancsiba, elhagyta érte férjét. A szerelem kölcsönös volt, Jancsi elvált feleségétől, Barcza Mariskától. Ez annyira nagy port kavart, hogy több lap, köztük a Mikszáth Kálmán által szerkesztett Országos Hírlap is tudósított a válóperről.

1896 decemberében meglátogatta a szüleit, a pákozdi elöljáróság táncvigadalmat rendezett tiszteletére.

A szerelem körülbelül tíz évig tartott, ezalatt elherdáltak több mint 8 millió dollárt. Ezután Ward Klára Nápolyban faképnél hagyta Jancsit, és megszökött egy olasz pincérrel. Később feleségül ment egy jóképű olasz hotelportáshoz, örökségéből kitagadták, ezután fotómodellként tengette életét. Rigó Jancsi évekig bolyongott Európa nagyvárosaiban. 1910-ben volt felesége megpróbálta visszacsalogatni, de nem volt maradása Kaposváron, mert kiutálták.

Utoljára egy színésznővel járta a lebujokat, és hegedűjén keserves magyar nótákat játszott. Szegényen, lezüllötten és elfeledetten halt meg Amerikában.

A Baranya megyei teknővájó cigányok (1. rész)

SZÁRMAZÁS, ÁRAMLÁSI IRÁNYOK

A Baranya megyei oláh cigányok századforduló előtti viszonyairól a kutatás gyakorlatilag semmiféle információval nem szolgál. A legöregebb cigányok saját szüleikkel megtoldott emlékezete sem ér sokkal messzebbre. A régebbi múltról sem legendaszerűen, sem más formában hagyományozódó elképzelés él közöttük.

A Magyar Statisztikai Hivatal 1893-as összeírása szerint a megye akkori 3886 cigány lakosából csak 989 fő (25,4%) volt oláh (román) nyelvű. Mivel a mai, 10000 főt meghaladó megyei cigány lakosság több mint fele román anyanyelvű, nagy a valószínűsége annak, hogy 1893 után még sok teknővájó cigány költözött máshonnan erre a területre.

Úgy tűnik, hogy a megye oláh cigánysága két nagyobb forrásból töltődött fel a századforduló táján és az azóta eltelt időszakban: a ma Jugoszláviához, korábban Magyarországhoz tartozó déli területekről és Somogy megyéből.

Az átáramlás az I. világháború táján befejeződött. A háború utáni határrendezés ebben nyilván szerepet játszott. Az elszármazás mellett szól az is, hogy a megye oláh cigányainak egyik legfőbb sűrűsödési vonala közvetlenül a jugoszláviai határ mellett húzódik. Különösen a Sikló és az országhatár közötti vonaltól nyugatra eső drávamenti községekben él sok oláh cigány (Alsószentmárton, Old, Gordisa, Bogdása, Felsőszentmárton stb.). Néhány, időközben megszűnt nagy cigánytelep is ebben a sávban helyezkedett el (Lanka puszta, Zokoga puszta, Sió telep stb.). Az itt élő cigányok gyakran hivatkoznak jugoszláviai rokonokra. Ezek a rokoni kapcsolatok is szerepet játszottak abban, hogy egy kisebb átáramlás a második világháború után is kimutatható.

A délről érkezett oláh cigányok áttelepülésére egyértelműen megnyugtató magyarázatot találni a meglévő adatok segítségével nem lehet. Mivel a telepalkotó cigány közösségek jelentős része a nagybirtokokon, uradalmi erdőkben kijelölt területeken telepedett le, és ennek fejében az év meghatározott részében (több hónapig) robotolni kényszerült, elképzelhető, hogy egy részüket gazdasági megfontolások alapján az „uraság" telepítette át déli birtokairól

Alkudozó, házaló cigány

az itteniekre. Olcsóbb munkaerőt nehezen találhattak volna, hiszen munkájuk ellenében a cigányok kizárólag a házépítésre kijelölt a szűkös területet kapták.

A Somogyból történő beáramlás lényegesen később indult meg, és a II. világháború után vált igazán jelentőssé. Itt már elsősorban a fejlettebb, iparosodottabb, több munkalehetőséget kínáló terület vonzásának van szerepe. Az ipari munkalehetőség döntő szerepét mutatja, hogy a háború után kialakult Komló – Kossuth aknai cigánytelepen igen sok Somogyból elszármazott cigány él. Többségük a legutolsó években került oda. A Somogyból Baranyába költözés másik motívuma az a közigazgatási átrendezés, amely a régebben Somogyhoz tartozó szigetvári járást, és a siklósi járás egy részét Baranyához csatolta. Az ilyen módon helyváltoztatás nélkül Baranyába csöppent cigányok magukhoz szívták Somogy más területein élő rokonságukat. Persze közvetve itt is a fejlettebb terület vonzása érvényesült.

A TRADICIONÁLIS ERDEI TEKNŐVÁJÓ TELEP ÉS ÉLETFORMA

Mivel a teknővájó mesterség és a hozzátartozó életforma a múltban a baranyai oláh cigányok döntő többségének életét meghatározta, feltétlenül érdemes végigkísérni a mesterség elsorvadásának és ezzel együtt az életforma felbomlásának folyamatát.

A hagyományos teknővájó telepeket a természettel való szoros kapcsolat és a társadalmon kívüliség kettőssége jellemezte. Általában a legközelebbi lakott településtől is a viszonylag távol – gyakran több kilométerre – az erdőben vagy az erdő szélén alakultak ki. Ez a munkához szükséges fa közelségén kívül bizonyos minimális védettséget, menedéket is jelentett. Ugyanakkor az uradalmi erdőkben lévő telepek társadalmi kivetettséget is szimbolizálták, hiszen a terület gazdái ezt jelölték ki számukra, ezt a távolságot tartották ideálisnak a nem cigány társadalomtól. Az elmondottak miatt nem is lehettek nagyok ezek a telepek. Az interjúkból kiderül, hogy a tíz körüli épületszám volt a jellemző, és minden kunyhóban egy család lakott. Ennyi család még szerves közösséget alkothatott, az egy telepen élőket többnyire rokoni szálak is összefűzték. Ilyenfajta telepnagyságot tettek indokolttá a legközelebbi falu kínálta „piaci" lehetőségek, adott esetben az uradalom érdekei is. Az építkezési módok az erdő adta lehetőségekhez igazodtak. Ennek legjobban egy viszonylag egyszerű, gyorsan felépíthető háztípus, az úgynevezett sárkunyhó felelt meg. Egy kb. 2x3 méteres vagy valamivel nagyobb alapterületet letűzött ágasokkal határoltak be a négy sarkon, és a hosszabb oldalon rendszerint középen is. Az oldalakat vesszővel befonták, majd sárral beverték. A tető favázára szalmát, vagy nádat tettek. A hagyományos teknővájó telepeken ettől a típustól lényegesen eltérő építkezési móddal nem találkoztunk. A kunyhóknak a kéménynélküliség is természetes velejárója volt. A fűtését sárkemencével oldották meg, amely a ház külső oldalán nyitott volt, és onnan fűtötték. Télen a főzést is ott oldották meg, nyáron szabad tűzön főztek. Ma már általában sparheltet használtak, de a főzési szokások évszakhoz igazítását olyan módon megőrizték, hogy a sparheltet télen a házban tartják, a jó idő kezdetével viszont kiteszik a szabadba.

Teknővájó mesterség

A mesterség létezésének két alapfeltétele a könnyen beszerezhető, megfelelő minőségű fa, és az elkészített áru értékesíthetősége, a felvevőpiac megléte. A századfordulón és a század első éveiben még mindkét feltétel adott volt. Baranya fában gazdag és különösen az volt évtizedekkel ezelőtt. Az erdők nemcsak a Mecsekre korlátozódtak, hanem kisebb foltokban a megye nagyobb részén megtalálhatók voltak.

Mivel a teknővájás speciális fafajtát, minőséget és méretet igényel, a beszerzés mégsem volt könnyű. Időben visszafelé haladva a kevésbé szigorú ellenőrzés, a nagyobb faválaszték és a kisebb teknővájó konkurencia nyilván több lehetőséget kínált.

A rendszeres piacra termeléshez, a folyamatos munkához, a teljes vagy majdnem teljes megélhetés biztosításához azonban annyi fára volt szükség, amennyit már akkor is, legalább részben vásárolni kellett. Maga a munkafolyamat, a fa megmunkálása, komoly szakértelmet igényelt. Ennek tényleges értékét, az elkészült teknőbe befektetett szakértelmet a cigányok nem érzékelték pontosan. Többnyire alulértékelték saját teljesítményüket, elsősorban a nem cigány társadalom lefokozó értéknormái és ítéletei miatt.

A megmunkálás lényegében három eszközzel történt.

„Volt neki egy nagy oláh fejszének nevezett két kiló nyolcvan dekás, és volt egy szalukapa, amivel kinagyolta teljesen tisztán, és akkor volt egy ciókés."

„Fejszével kinagyoltuk; eztán volt szalukapánk, aztán csináltunk, addig csináltunk azzal a szalukapával míg belül kész volt. Kívül kicióztuk, lecsináltuk ciókéssel, és akkor kész volt a teknő."

A döntő mozzanat a nagyolásnál a kellő egyenletes vastagság megtalálása volt, amit az igazán hozzáértők hangról, kopogtatással tudtak ellenőrizni. Ha a teknő kilyukadt, az nagy szégyennek, ügyetlenségnek számított. A fa kiválasztása is komoly feladatot jelentett. Nemcsak méretre, minőségre kellett ügyelni, hanem pl. arra is, hogy ne legyen bütyök a fában, mert az a megmunkálás után kieshet, lyukat hagyva maga után.

A teknővájó mesterség a munkafolyamat technikai követelményein túl az elkészített használati tárgyak sokfélesége miatt is viszonylag rangos szakmának tekinthető. A teknővájók a helyi termelési és egyéb igényekhez igazodva a legkülönbözőbb faeszközöket készítették el.

A munkamegosztás az értékesítés során is érvényesült. Az értékesítés módját a piaci viszonyokon kívül a felhalmozható árumennyiség határozta meg. Még a legöregebbek közül is kevesen beszélnek olyan mértékű „termelésről", amely lehetővé tett volna nagyobb felhalmozást, és az összegyűlt áru rendszeres időközökben történő eladását vásárokon, piacokon. Ha mégis, akkor mindenképpen a férfi feladata volt a lebonyolítás. Ez nagyobb összegű pénzbevételt jelentett, amely azonban a család mindennapi megélhetésében nem játszott szerepet. A pénzt részben felvásárlásra fordíthatták, de főként a márólholnapra élés „szabályai szerint" az egyszeri jól evésre, jól ivásra költötték. Az erdei életmód, lakáskörülmények lehetetlenné tették, hogy akár csak a gondolata is felmerüljön a beosztásnak, tervezésnek, gyűjtésnek.

A mindennapi élelmet az asszonynak kellett biztosítani oly módon, hogy kisebb teknőkkel, kanalakkal járt

rendszeren faluzni. Ezeket élelemre cserélte. Ilyen viszonylatban érvényesült elsősorban a nem cigány társadalomnak a mesterséget lefokozó hatása. Egyrészt a teknővel való házalást koldulásnak minősítették, s ez annyira hatott a cigányokra, hogy a teknő csereértékéről gyakran megfeledkezve, maguk is félig-meddig ajándéknak tekintették a kapott élelmet. Másrészt ennek megfelelően a cserébe kapott ennivaló nem fedte az érte adott eszköz értékét. Kísérteties egyhangúsággal térnek vissza a legkülönbözőbb vidékeken ugyanazok az élelemféleségek. A választék hallatlanul szegényes, ami azért fontos, mert ez volt az egyetlen lényeges élelemforrás. Ez a probléma különösen akkor válik élessé, mikor a cserélés már valóban keveredik a tényleges koldulással.

Az éhezést elkerülni, ez volt a maximális cél. A lehetőségek szűkülésével egyre inkább a csere vált az egyetlen értékesítési formává, és ezzel együtt előtérbe a megélhetés egyéb forrásai. A teknővel való faluzást kiegészítették a „tarisznyás utak". És egyre nagyobb súlyt kapott a mindenfajta erdei munka.

A teknővájás „virágkorában" a mesterség továbbörökítése természetes, magától értetődő folyamat volt. A gyerekek ebben nőttek fel. A munka ott zajlott a szemük előtt. Ideális tanulási tempóval juthattak el az első kezdetleges próbálkozástól a mesterség teljes elsajátításáig. Ez nem jelenti azt, hogy a tanulás folyamata teljesen spontán módon, ellesséses alapon zajlott le. Megvoltak a maga pontosan körülhatárolt keretei. Az apa gondot fordított a tanításra, irányította, segítette, azt is mondhatnám, szervezete a tanulást a megfelelő szokásrend alapján. Az egyik legfontosabb szempont a megmunkálandó fa értékének tudatosítása volt. A teknővájó nem engedhette meg magának azt a luxust, hogy egy nagy disznóforrázó teknőt elrontson, selejtet termeljen, mert a ráfordított munka és a fa kárba veszése egyaránt súlyosan érintette. Ezért a tanulás kisebb méretű, kevésbé értékes fadarab megmunkálásával kezdődött, és a gyerek fokozatosan térhetett át mind nagyobb teknő készítésére.

Másrészt a kilyukasztást, az elrontást az apa már az első munkadaraboknál nagyon komolyan vette, érezteti a gyerekekkel ennek a súlyát, jelentőségét. A tanulás éveiről beszélve csaknem minden teknővájó felidéz olyan eseteket, amikor a teknő kilyukasztása bűntudatot, félelmet ébresztett benne.

A mesterség teljes elsajátítása hosszú évekig tartott, az apa fokozatosan ismertette meg gyerekeivel a különböző fogásokat, fortélyokat. Gondot fordított arra is, hogy a fa megmunkálását megelőző és követő tennivalókat is megtanítsa. A megfelelő fa kiválasztását éppúgy, mint az eladással kapcsolatos teendőket. Elvitte a gyereket a vásárokba is, aki így tapasztalatokat szerezhetett az értékesítésről.

A mesterség eltanulásával járó együttműködés rendkívül szoros, bensőséges kapcsolatot alakított ki apa és gyerek között. Az egykori gyerekek mindig nagy melegséggel, együttérzéssel emlékeznek vissza a szülők küszködéseire. Az interjúkból, beszélgetésekből egyértelműen kiderül, hogy a szoros kapcsolat révén pontosan érzékelték és értékelték a mindennapi betevő falatért folytatott küzdelem nehézségeit és gondjait. Még az apa életformájától eltérő módon élő gyerekekben sincs semmi szemrehányás az esetleges elszalasztott lehetőségek miatt. Az *„élhettünk volna jobban is, csinálhattuk volna másképp is"* formulák szinte teljesen hiányoznak. Annak a tudatosítása sem társul az apa elítélésével, hogy ő egészen másképp akarja berendezni az életét. Az apai életvitel bírálata általában az első olyan nemzedéknél jelentkezik, amelyik már nem tanulta ki a teknővájást, az utolsó olyan nemzedékkel szemben, amelyik még értette, de ebben az esetben is számon kérő hangsúlyok, ellenséges indulatok nélkül.

– folytatjuk –

Bumbi és a fehér viloja virág (1. rész)

(Sáfár Sándor és Wuscher Anna gyűjtése)

Egyszer nagyon régen, még az öregapám idejében Hangonyon innen, Laskón túl, élt egy szegény cigány ember a feleségével. Annyi gyerekük volt, mint égen a csillag és bizony sokszor nemcsak hogy káposztáshús, de még kenyér is alig jutott az asztalukra. Szégyen, gyalázat, de vadalmán, vadkörtén meg gombán nőttek fel a gyerekek. A nagyobbja már majdnem valamenynyi szétszéledt, amikor a legkisebb megszületett. Mi tagadás, valamennyi gyerek közül ez volt a legszebb, a legokosabb.

Megkeresztelték-e a fiút, vagy nem, ki tudja. Bizonyosan meg, mert az ártó lelkek a közelébe sem merészkedtek. A fiúcska becsületes nevét senki sem tudta. Valaki egyszer ráadta: Bumbi. Az is maradt, amíg élt.

No, de ott hagytam el, hogy megszületett a legkisebb gyerek, Bumbi. Ki hinné, de hirtelen rájuk szakadt a nagy bőség, mert jöttek a sógorok, komák, rokonok megnézni a gyerecskét, és ha már eljöttek, mindegyik hozott valami ajándékot: egy tyúkot, egy malackát, kenyeret, káposztáshúst, gyümölcsöt, édességet, itókát, pólyamadzagra pénzt, kinek mi tellett.

Bumbi apja, anyja örült a sok ajándéknak, de legjobban annak, hogy dicsérték a gyerecske szépségét, de ezért féltették is a kicsinykét a megrontástól, mert nagyon sok rossz ember volt akkoriban a világban, akárcsak most. Ezért Bumbi anyja amikor elmentek a látogatók, hogy el ne vigyék a gyerecske étvágyát, a pörnyelyukba fejt a saját tejéből, oda, ahol a hamu van. Azután annak rendje és módja szerint a tejet a hamuval együtt kikotorta onnan. Nem is apadt el a teje, és a gyerecske is úgy evett, mint a sáska.

Egy asszonyszemély azonban megirigyelte Bumbi szépségét, ezért megverte szemmel. Tele lett az egész teste keléssel. Sírt, rítt a gyerek éjjel, nappal. Megunta az anyja. Nem tehetett mást, minthogy feltett a masinára egy fazék vizet. Dobott bele egy marék száraz babot, aztán megfürösztötte a meleg lében Bumbit. Vigyázott, hogy minden keléses részt lemosson. Amikor ez megtörtént, a gyerecskét bebugyolálta egy jó meleg nagykendőbe, a fürdővizet beleöntötte egy vödörbe, és éjfél előtt, hogy senki meg ne lássa, kivitte a keresztúthoz és ott kiloccsantotta az útra. Sötét volt, nemigen látta, merre önti, ezért nem folyt mindenfelé a víz, inkább csak az út bal oldalára.

Mondanom sem kell, hogy másnap reggelre az összes kelés eltűnt Bumbiról. Hanem közben mi történt! Hajnalban kicsit kapatosan jött haza a banda Kishalomról. Ott muzsikáltak. Valahogy úgy adódott, hogy a keresztúthoz érve, a kontrás ment baloldalon, a többiek jobb felől. Csodálkozott is szegény, amikor reggel arra ébredt, hogy az egész teste tele lett kelésekkel. Még a szeme is bedagadt. Jajgatott kínjában, és még ráadásul csúnya is lett. Könnyű a más baján nevetni! De bizony ő lett a banda csúfja. Titokban elment vagy 7 tudós asszonyhoz is, de mindegyik azzal kezdte: „Gondoljon arra, milyen szeme volt annak, aki megrontotta."

Ha gondolok, attól még be nem gyógyulnak a kelések.

Így aztán várhatta, hogy segítenek rajta az asszonyok. Végül nem átallott a kontrás elmenni egy orvoshoz. Meg is járta, mert az orvos rettenetesen megkínozta. Még olyan helyen is szurkálta, ahol nem volt kelés. Ahol meg volt, azt megnyomkodta, hogy tele torokból ordított. Végül bekente valamivel a keléseket, amitől meg úgy táncolt, mintha 77 banda húzta volna a csárdást. Na, az orvoshoz sem ment többet.

Jó egy év múlva elmúltak a kelések, csak a nagy ragyák maradtak a helyén, ezért hívta ettől kezdve mindenki Ragyásnak a kontrást.

Na, de én azt akartam elmondani, hogy milyen is az asszonynép. Bumbi anyja sem tudta magában tartani a titkot a fürdővízről. Elbeszélte a komaasszonynak. Oszt ezek addig, addig suttogták, míg Ragyásnak is a fülébe jutott. Lett olyan, de olyan veszekedés, hogy még manapság is emlegetik. Tisztára csoda, hogy még évek múlva is tartott a harag. Hát, hogyne tartott volna, mikor a ragya nem múlt el.

Jaj, hát én nem a Ragyásról akartam beszélni, hanem Bumbiról. A gyereknézéskor nemcsak a szemmel verés történt, hanem más is, amiről érdemes tudni. Amikor Bumbiéknál volt a sok koma, komaasszony, bekopogott egy öreg koldus. A Szent István nevében egy kis ennivalót kért. Azt mondta, három napja nem evett. Megkínálták, mert letagadni nem lehetett a sok finom falatot, aztán a komák előtt sem akartak irigynek látszani, de valójában igaz is, hogy Bumbiék jószívűek voltak.

Az öreg csak evett, evett: káposztáshúst, aztán kolbászt meg kalácsot, de inni csak vizet fogadott el. Amikor jóllakott, megköszönte a szíves vendéglátást. A Szent Isten áldását kérte a gyerekecskére, és indult kifelé. A gazda elkísérte a kapuig. Az öreg itt kinyi-

totta a tarisznyáját. Elővett egy faszobrocskát, és így szólt:

– A fiadnak szántam. A Szent Isten képe ez szobor formában. Ha a gyerek felnő, sokat fog segíteni neki ez a szobor.

Adott egy bugyellárist is, hogy tegye bele a szobrocskát, majd így folytatta:

– Őrizd meg, amíg Bumbi felcseperedik, majd te tudod, mikor adhatod oda neki. Aztán itt van ez a viloja virág – nyújtotta át a virágot –, tedd egy pohár vízbe. Ha Bumbi megszabadítja, feleségül veheti.

Azzal az öreg eltűnt. Nézi, nézi az ember a szobrocskát. Ahogy jobban szemügyre veszi, látja, hogy ez a szobor, amit a Szent Isten képinek kapott, teljességgel az öreg koldusra hasonlít. Nem merte elárulni az ajándékot a komáknak, mert még bolondnak néznék, ha azt állítaná, hogy a Szent Isten volt a vendégük, és ő ajándékozta meg a gyereket. Ezért a szobrot a bugyellárissal együtt eldugta, a viloja virágot pedig egy pohár vízbe tette, és a sublótra állította.

Telt, múlt az idő. Észre sem vették és Bumbi már a tizenhatodik esztendejét töltötte. A születésnapján az apja odaadta neki a bugyellárist, benne a kis faszobrocskával. De odaadta a viloja virágot is, ami igazibul nem hervadt el. Sőt, olyan csudás volt, hogy nappal fehéren virított, éjjel meg világított. Bumbit kérte apja, hogy ezentúl ő viselje gondját. Elmondta, amit a Szent Istentől hallott, hogy a viloja nem más, mint elátkozott királykisasszony. Ha megszabadítja, feleségül veheti. Segítségére lesz a kis faszobor.

– Viloja. Milyen szép név! – gondolta egésznap Bumbi. – Megszabadítom, még ha az életembe kerül is! Csak azt tudnám, hogyan kezdjem el!

Egyszer csak dúdolgatni kezdett csak úgy magának.

„Álljunk meg az ablak alatt
Itt lakik a szívem violája
Hej cigányok kezdjetek rá
Egy kesergő szomorú nótára"

Hej, de megdaloltatnám, csak tudnám, hol kell keresni azt az ismeretlen szép királylányt. Mert, hogy szép lehet, az bizony szent igaz. Ki látott már csúnya királykisasszonyt?

„Te, akit még sose láttam,
de akit a lelkem ismer mégis
Te, aki még nem is sejted az enyém vagy, s tiéd leszek én is.
Te vagy kit én megálmodtam, most kereslek mindenütt, azóta tudom, te sem lennél boldog, ha az utunk mégsem találkozna."

Ahogy eldalolta a nótát Bumbi, kilépett a pohárból egy gyönyörűséges lány a viloja helyett. Bumbi szépnek gondolta el magában Viloját, a királykisasszonyt, de, hogy ennyire szép legyen, még álmában se képzelte volna. Majd a nehéz kórság törte ki a lányért most, hogy meglátta. De Viloja nem engedte a közelébe.

– Figyelj rám szívemnek szép szerelme, mert másképpen örökre elveszítesz! Egy gonosz boszorkány átkozott vilojává, mert nem mentem feleségül a fiához. Hogy ki a fia? Hát ki lenne? Jeges király. Kemencén lakik, jégpalotában. Csupa jégkristályokkal van kirakva a fala, ezért minden ragyog. Most, hogy én kisidőre lánnyá változtam, hogy segítsek neked, boszszúból a boszorkány ellopta a napot, a holdat és a csillagokat, hogy ne láss a sötétben, ne találd meg a fiát, Jeges királyt. A napot, a holdat meg a csillagokat a másik fiához vitte. Nála vannak fogságban. Ha segíteni akarsz rajtam, tűzz engem a kalapodra, mindig csak nyugat felé menj. Én majd világítok neked. – azzal eltűnt a szépséges királykisasszony, s a pohárban megint ott volt a viloja.

– Már pedig én megszabadítalak! – fogadkozott Bumbi. Nyakába akasztotta a bugyellárist, benne a kis faszoborral. Volt egy gebéjük, azt megetette, megitatta. A viloja virágot a kalapjára tűzte. Az öreg gebét elővezette az istállóból, elbúcsúzott édesapjától, édesanyjától, akik feltarisznyázták az útra, s elindult Bumbi ország-világ ellen, nyugat felé.

Bizony sokat törődött a legény az úton. Ment először is Ágasvárra. Ágasvárról Mogyoróskára, Mogyoróskáról Nagylaposra. No, itt azután meg is állt. De nem ám jószántából, hanem azért, mert útját állta egy hatalmas nagy tenger. Hogy milyen tenger? Honnan tudta volna a nevét Bumbi. Nem járt ő magasabb iskolákba. Csak azt látta, hogy hatalmas fehér víz áll előtte, ameddig a szem ellát. Mondhatott volna mást kérem tisztelettel, minthogy megérkezett a Fehér tenger partjára?

Leült, evett egy kis szalonnát, kenyeret meg hagymát. Mivel vizet nem hozott, és látja, hogy a lova csak úgy vedeli a tengervizet, húzott belőle ő is egy nagyot. Csodálkozott Bumbi, hogy ez a tenger nem víz, hanem tej.

– No, ezt nem győzzük ketten! Mi tévők legyünk? Szent Istenem, most mihez kezdjek?

Eszébe jutott a faszobrocska. Elővette a bugyellárisból. De már tehette is vissza, mert abba a minutába ott termett két óriás. Nekihasaltak a tengernek, s jóformán egy nyeletre kiitták az egész tengert. Most már szabad lett az út. Bumbi megköszönte az óriások segítségét, és már indult is tovább Gyűrűvár felé, de ki tudná felsorolni azt a sok helyet, ahol megfordult. Elég az hozzá, hogy a hetedik napon egy újabb tengerhez érkezett. Ez volt a Vörös-tenger. Ezt Bumbi onnan tudta, hogy csupa vörös víz volt mindenfelé, amerre a szeme ellátott. No, és olyan furcsa szagokat érzett, mintha egy csapszék előtt haladna el. Nézegette, szagolgatta Bumbi a tenger vizet, végül is megkóstolta.

– Hijnye, hiszen ez fájintos vörös bor!

Megszalonnázott, utána kortyolgatta a tengervizet.

– No, jusson nektek is a jóból – gondolt az óriásokra. Kinyitotta a bugyellárist. – Szent Istenem, küld el az óriásaidat!

Mesélő:
Baranyi Dezső prímás, 38 éves
A gyűjtés időpontja:
Balassagyarmat, 1962

Megjegyzés: *Masina, Nógrádban tűzhely. Palóc népszokás, hogy a pólyamadzagra adják a pénzt. A szárazbablével való kelés lemosás is a nógrádi palócoknál babonás szokás.*

Bumbi által énekelt dalok, nem cigánydalok, később utánanéztem, hanem magyar nóták, „Álljunk meg az ablak alatt" kezdetű Pápai-Molnár Kálmán – Beleznai Antal szerzeménye.

Szómagyarázat:
gyerecskét = gyerekecskét

– folytatjuk –

Kertész Imre:

Bizhelyakipe

Si ando Buchenwaldo interesni than. Pala sirmaki gradyija kothe shaj reslas, kaj si jekk zeleno shukar barako, so dural shaj chudisardan – zhikaj ando Cino tabori sanas. Akanak shaj zhanes, ande lende zuralo uzhipe si. Ande duj gleda vudara puterdyon – chache parne vudara –, pala jekh vudar tati, dyese soba sas, ande soste shusho pato azhukardas man. Po pato loli perina sas. Tyiro trupo pherda sulumako gono zhal. Vi kodi chudisardom, vi colo sas po pato. Po pato sas jekh sulumako sherend, pe leste parno colo. O Pflegeri boldas pe shtar kotora e kapa, haj kaj o punro shutas, anda kodi, te shil si tu, te sharaves tut andre. Pala kodi jekh hertijas haj ramosa ande pesko vast tele beshel pe tyo pato, haj pushel tyo anav. Phendom leske: – Vierundsechzig, neun, einundzwanzig. – Opre iskiril, de majdur pushel man, haj but vrama nachol, zhikaj me hatyarav kodi, hoj voj muro anav kamel te zhanel. Muro anav zurales avilas ande muri godyi, trinvarshtarvar trubujas te phenav muro anav, kana voj hatyardas. Pala kodi sikadas man, so iskirisardas tele, haj me dikhlom pe hertija, so phabuvalipeski pagina sas, kodi ginadom: „Kewischtjerd." Pushlas mandar, „dobro jesz", „gut", ha me phendom leske: – gut –, haj e hertija tele shutas pe-kh mesalya, haj gelastar.

Atunchi – si but vrama tu – dikhakerdan zhikaj but. Shaj dikhes kodi, ande soba kaver manusha si. Pe lende dikhles kadal manusha hajkan nasvale. Kado lasho hatyaripe anda kodi avel, ke kado than uzho haj lasho sas, haj sako pe lolende sas makhles, inke vi le zidura lole sas. Hajkam deshuduj patura sas andekh soba. Sako pato jekh zhenesko sas, haj trin pato sas etazhosko, vi me kothe sutom. Kadal patura sa parne sas. Chi hatyares kodi, sostar si kathe kasavo lashe than, haj sostar si shushe patura. Shaj dikhes le felyastri, pe soste avel andre o nuro, haj ande tye jakha avel jekh shtempli, pe soste barnavo chiriklyi sas, haj jekh iskiripe: „Waffen SS". Le manushenge musuri nashtig dikhes, losshan tuke, vaj na, pacha si, chi jekh manush chi phenel khanchi. Pe sobako mashkar jekh majcini parni mesalya sas, pasha o zido sas jekh majbari mesalya, krujal late cerra skamina, pasha o vudar kalya bara jagako than, pasha leste kale angaresa pherdo inkerdo.

Atunchi gindisares tut, sostar keren tusa kasavi pherasa, perinasa, patonca, pachasa. Butfalo dyelo avel ande tyi godyi, zumaves te serorares tut. Phangerdom muro shero pe soste, hajkam pe kasavo than avilom, pa soste ando Auschwitzo ashundam, kaj thudesa, chilesa inkren mishto le nasvalen, pala kodi lokhes avri len anda lende le zhigara, te shaj sityon le zhanara. Andre trubul te dikhes, kado feri jekh gindo, ke chi thud chi chil chi dine amenge. Vi kodi avilas ande muri godyi, kaj me somas, ande dulmutano than, ande kasavi vrama zumi dine amenge, kathe chi le sung chi mardas amaro nakh. Vi kade kodi gindisardom man, hoj but ideja shaj si – khelipe, pherasa – so ande koncentracioshosko lageri shaj si. Kodi gindo avilas ande muro shero, hoj le manushes te anenas ande kasavi soba. Andre pashjarenas ande kasavo shukar pato. Grizhin, sako lasho kerenas lesa – feri xamasko chi denas leske. Te kade kerenas, inke vi kodi dikhlenas, kon sar merel bokhatar – vi kado hajkam interesno shaj si le zhanarenge, le godyver manushenge. Kado gindo po jekh majzureles xutyildas man, ke mange kadi ande muri godyi avilas, atunchi vi kavre manushenge shaj avilas ande lengi godyi. Dikhlom kodole manushes, kon pasha mande pashjilas. Jekh cerra phuroro sas, nas les bal, leski musura shuki sas. Sama lom, hoj leske kan sane sas, haj lesko nakh haj leske jakha pinzhardo sas mange. Pashjilas pe pesko dumo, leski perina opretele phirdas: sovelas: Bar ebi glasosko: hatyares ungrika? Kade dikhlom, chi hatyarel e vorba, de chi ashunel les. Aba boldom man kathar leste, haj pe muri zhelya kamlom majdur te gindij man, kana zurales pachaslos, de hatyardes kadi vorba mardas mure kan: – Ova… – voj sas, chaches, de chi puterdas avri peske jakha, haj chi boldas karing mande. Me kade losshajlom kadaleske, chi zhanav sostar. Puchlom: – Kothar avilan? – haj kodi phendas, pala but vrama, hoj ande Peshta… – Pushlom: – Kana? –, haj pala cini vrama phendas mange: – Ando novemberi… – Pala kodi pushlom lestar: – Den kathje xamasko? – haj pale cini vrama nachilas kodi phendas: – Na… – Pushlom…

Atunchi avilas andre o Pflegeri, leste. Opre boldas lesko sharajipe, andre suchilas ande-kh kapa, opre las les pe pesko phiko, haj me kodi chudisardom man, sosko ushores lel opre les, haj ingrel avri perdal po vudar, – akanak dikhlom les – hoj kado manush pharo sas, haj o phanglipe pa lesko pereske jekh kotor dikhlas palpale pe man. Atunchi skurto chingar ashundyilas. Pala kodi jekh glaso phendas: – Friseure zum Bad, Friseure zum Bad – „frizare kaj le najaripesko than, frizare kaj le najaripesko than" – phendas. Jekh cerra kado glaso raccholovo sas, mange mishto ashundyilas, kolo gilyaslo glaso sas, me vi atunchi zurales darajlom. Anda nasvalipe chi kado dyelo chi sikavelas khanchi, chi atunchi chi kerdine khanchi, kana me avilom kathe, anda kadi kodi gindisardom man, kado glaso o siklo dyelo sas. Vi opre dikhlom opral pe vudar pe chachi rig jekh barnavo kutija, hajkam galasosko sifonyi sas, kodi gindisardom man, pe kasave mashina phenen avri le ketani le porunki. pa-kh cini vrama o Pflegeri avilas palpale, kothe gelas kaj kaver pato, so sas pasha mande. Palpale boldas o colo, haj e perina, haj e suluma lasheske kerdas, anda kodi hatyardom kodi: nashtig dikhav palpale kadale manushes. Kodi patyajlom anda kodi chi andine palpale, ke avri ashundine amaro vorbipe, pe jekh mashina, kasavo sas ando zido? Pala jekh glaso ashundom, kon tela e felyastra mandar pe trito pato pashjilas. Zurales shuko, terno, parni musura sas les, haj dyeso bal sas les. Dujvar-trinvar kasavo vorba phendas, jekh anav, so lokhes hatyardom: – Pjetyka!... Pjetyka!... – pe soste o Pflegeri kadi

vorba phendas kamipes: C'o? – atunchi majlungo vorba phendas, haj Pjetyka – ke hatyardom: le Pflegeresko anav shaj si – kaj lesko pato zhalas. Lungones vorbisardas lesa, kade, sar varikaske pe le dyoske duma das, inke jekh cerra pachate, inke jekh pe avri-inkripe mangas les. Kothe unzolas le nasveleske thaneste, la perinasa sharadas les andre. haj kadi butyi kamipesa, amalipesa kerdas – kado dyelo kethane nashadas man. O nasvalo manush hodinisardas pes, zurales pachaslos, de hatyaripesa kodi phendas: – Gyinkuje... Gyinkuje bardzo... – najis tuke, hatyardom kadi vorba. Glasuri ashundom, vasongi chingar, avipe-zhipe, vi kashtune papuchengo glaso ashundom, haj jekh baro zuralo glaso avilas ande muro kan: – Zal zeksz! Esznhola! – Saal sechs! Essenholen! – ande amari shib Shovengo than! Anda xamasko! – o Pflegeri avri zhalas, pala kodi zhutisardas leske jekh bari kheldera andre te cirdel ande soba, haj e soba andre phirdas la zumaki sung – cignudaki zumi sas, so andine amenge: kodi gindisardom man, chi kamen man te bokharen po meripe.

Cini vramasa majdur vi majbut dikhlom, sar phirdine le chasuri, le dyes, lokhes but avri zhanglom. Pakh cini vrama andre dikhlom, hoj akarsosko dyelo shaj si ando lageri, shaj si kado, shaj si kodo. Anda kodi somas bipachako, ke chi dikhlom kodi, hoj so avla manca kathe. Lokhes dikhlom kodi, hoj le nasvale sa perdal phangle sas, na kade, sar ande kaver barako, kaj me aba somas, atunchi kodi gindisardom man, hoj ando dulmutano barako andrutno sastyaripe sas, kathe hajkam phumbengo sastyaripe si, de kodi chi hatyardom, hoj sostar andine man kathe pa kordelyo, ande kado pato. Le nasvalen dikhlom. Kade dikhlom len, sarte dulmutane raburi avenas. Elitonge chi dikhlom chi jekh manushes, de ande kaver lageri beshlo manushende nas pinzharde. Vi kodi dikhlom, hoj ratyine le kaver manuchende, kaj le majbut nasvale kasave vizitara avile, kas sas pe lenge gada lolo trinkarfin, de chi dikhlom chi zeleneo trinkarfin, chi kalo trinkarfin, chi galbeno trinkarfin Jekh cerra ando bajo somas, kaver sas lengi shib, kaver sas lengo bersh, haj kaver sas lengo rat. Hatyardom kodi, kathe si variso isnteresnipe ande mande, hoj me kaver som. Kathe sas o Pjetyka: ratyine lesko glaso sas „dobra noc" (lashi ratyi) pe detehara vi lesko glaso ushtyas ame opre, „dobre rano" (baxtali detehera). Le Pjetykaski butyi sas la sobako uzhipe te kerel, e phuv opre khosel, tato kerel ande soba, voj ulavel o xamasko, uzharel le ekcajguri, ingrel le nasvalen, haj inke sakofalo voj kerdas. Te chi phenel majbut, de pe sakonenge dikhle, assajvel, sarte feri grizhari avlas, so pe leska kujaki chipta si tele iskirime, Pflegeri.

Vaj kothe si o sastyari, – avri zhanglom kathe o zuralo mujesko manush si o sastyari, o opruno sastyari. Leski vizitacija, lesko dikhipe sako detehara sas. Kana e soba gata kerdyilas, kana pilam kaveva, haj Pjetyka le vasuri paal firhango shutas, kana po gango pinzharde pasuri ashundam. Pala kodi zuralo vast puterdas avri o vudar, haj „Guten Morgen" ashundyilas, anda soste fer kattyi ashundam, „Moo'gn", paal kodi o sastyari ushtyel andre. Ame chi das lashi detehara leske, de Pjetyka, assajles, sherreangles bangos das les chinstinipe, som e butvar dikhlom – de na kodole chnstinipesa, so bare mansuhceske ame das, kade kerdas kodi, sarte voj slobodnone kamipesa kerdinosas. Pala kosi o sastyari opre vazdel, pa kali mesalya kodole herija, so Pjetyka kothe shutas, haj dikhakerel zurale musurasa – sarte chache nasvalenge herija avilinesas, ande-kh chacho hospitalo, kaj zurales trubul bunusaren, hoj le nasvale mishto hatyaren pen. Pala kodi kothe boldas pes kaj o Pjetyka, haj kodi phendas kaj o jekh, kaj o kaver , – Kewisch... Was? Kewischtjerd! – de chi ame chi das vorba palpale, sas chi das ame leske baxtali detehara. – Der kommt heute raus! – shaj phenel pala kodi, kodi lom sama, kadi vorba kodi phenel, hoj kodole nasvaleske angla mizmeri – te si les zor, pe peske punre, te naj le szor, atunchi Pjetyka ingrel les, de trubul les te zhal kaj o sastyari, ande sastyaresko soba, kaj si shura, kattya, herijune, kadi sastyareski soba, kaj si shura, kattya, herijune, kadi sastyareski soba kothe si na dur, daba desh-deshupanzh metera kaj is amare gangesko agor. (Voj chi manglas kodi, hoj me so te phenav, sar o sastyari, kon zeitzi sas, haj chi nashadas muro cipipe, kana peska jekha kattyasa duj nyeve shinipe kerdas pe muro mashkar – pala kodi avri pizdas mure phumba, ande lende gezo shutas, haj kremosa ndre makhlas len, dikhlom le sastyereski butyi, hoj lasho sas.) Le sastyareski kaver vorba: – Der geht heute nach Hause! – kadalesa kodi phenel, kadale manushes aba sasteske phenel, kade o manush palpale shaj zhal ando lageri, ande peski butyi te kerel majdur. Kaver dyes pala kodi kade zhal sako, avle os sastyari, dikhel amen, dikhel le nasvalen, haj sastyarel amen, vi Pjetyka kade kerel, sarte kodo avlas, le sastyareski butyi o sastyaripe, amari butyi si o sastyipe.

Pala kodi pa o sastyari majbut zhanglom. Si kade, hoj vi ande sastyareski soba majbut nasvale si. O Pjetyka kothe shol man pa lesko phiko pe jekh pado, haj kathe trubul man te azhukarav, kana o sastyari phenel mange: – Komm, komm, komm, komm! – haj xutyilel muro kan, kothe cirdel, haj bijekheske xutyilipesa pe mesalya shol man. Ande kaver dyes but zhene si kothe, grizhara anen, ingren le nasvales, nasvale aven pe penge punre, ande kaver soba vi kaver sastyara keren butyi, haj ande kadi vrama jekh kaver sastyari, on naj opruno sastyari, pe-kh kaver mesalya, so naj sheruni mesalya. Jekhe phure sastyaresa, kas sas parne bal, cino manush sas, lesko nakh bango sas, bisomnosko lolo trinkarfin phiradas, lesko numaro mijango sas, lesa somas ande lasho amalipe. Voj phendas mange – so vi Pjetyka phendas – hoj amaro sastyari aba deshuduj bersh si kathe ando lageri. – Zwölf Jahre im Lager – phendas pachaslos, pe soste voj zurales chudisajlas. Pushlom vi lestar: – Undi Sie! – Oh, ich – haj lesko muj kaver avlas –, seit sechs Jahren bloss –, feri shov bershengo, haj leske vastesa maladas, sarte variso khanchi chi phendinosas. O phuro sastyari pushkderdas mandar, sode bershengo som, sar avilom kathe kasavo dural, kade las pes o borvisaripe. – Hast du irgend etwas gemacht? – kerdom variso nasul, pushlas, haj me phendom leske: me na, „nichts", khanchi chi kerdm. Atunchi sostar san tu kathe? – pushlas mandar, haj phendom leske anda kodi, ke vi me kasavo som, sar le kavera, anda muro falo. – No de, – pushlas majdur – sostar som tele phanglo, „verhaftet", haj me phendom leske skurtoles, sar zhanglom, kodi detehara, le busosa, le vomoske kheresa, haj apol le shingalenca. – Ohne dass deine Eltern –, mure dadeske, mure dake bizhanipesko, kamlinosas te zhanel kodi, pe kadi phendom, „ohne", naturaslos.

– folytatjuk –

A Magyar Köztársaság Nemzeti Erőforrás Minisztériumának Külhoni Magyarok Osztálya a Balassi Intézet közreműködésével nyílt közoktatási pályázatot hirdet

a szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény 1. § (1) bekezdésében felsorolt országok területén, valamint Ausztriában **a tanórán kívüli, az önazonosság-tudat megerősítését, a magyarság szellemi értékeinek megismertetését szolgáló magyar nyelvű oktatási programok támogatására 2011-ben.**

1. A pályázat célja: A 2011/12-es tanévben az identitás megerősítését szolgáló tanórán kívüli oktatási jellegű programok támogatása.

2. A pályázat benyújtására jogosultak köre:

A szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény 1. § (1) bekezdésében felsorolt országok területén, valamint Ausztriában bejegyzett és működő, oktatási profilú civil szervezetek, oktatási intézmények, egyházak, amelyek e pályázatot megelőző két évben a Nemzeti Erőforrás Minisztérium vagy a Balassi Intézet által folyósított támogatásokkal a megadott határidőket figyelembe véve mind szakmai, mind pénzügyi szempontból kifogástalanul elszámoltak a Támogatók felé.

3. Általános tudnivalók:

- A támogatás forrása Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló 2010. évi CLXIX. törvény 1. melléklete, XX. Nemzeti Erőforrás Minisztérium fejezet 20/05/18/1 Határon túli oktatási feladatok támogatása fejezeti kezelésű előirányzat (Áht. azonosító: 295 002).
- A pályázó a pályázat benyújtásával elfogadja, hogy a szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény 26. §-a értelmében a benyújtott pályázatokról, az azt kérelmezőkről, az igényelt támogatások fajtájáról, valamint az odaítélt támogatások összegéről szóló adatokat a NEFMI megküldi a központi nyilvántartást vezető szervezet részére.
- A jelen pályázaton felhasználható pénzügyi keretösszeg 15 millió forint, az elnyerhető támogatás alsó határa 100 ezer forint, felső határa 800 ezer forint vissza nem térítendő támogatás.*
- A támogatásból elszámolható költségek köre: anyagköltségek, fogyóeszközök, a program eredményét bemutató záró rendezvénnyel kapcsolatos egyéb (pl. rezsi) költségek, utazási költségek, előadói- és tiszteletdíjak.
- **A pályázat benyújtásának feltétele: a magyarság szellemi értékeinek megerősítését, fejlesztését szolgáló, az önazonosság-tudatot erősítő részletes programok kidolgozása és beküldése.**
- A program megvalósításának ideje: 2011/12-es tanév.
- A foglalkozások kötelező minimum száma: 18 alkalom.
- A programban résztvevő diákok létszáma 10 főnél nem lehet kisebb.
- A programok folyhatnak szakkör, önképzőkör, kiegészítő foglalkozás keretében.

*Tervezett keret, a minisztérium fenntartja a támogatások megítélésénél azt a jogot, hogy a keretösszeg mértékét az államháztartás egyensúlyi helyzetének alakulása függvényében megváltoztassa.

- A pályázatokról a NEFMI oktatásért felelős államtitkára dönt az Értékelési Bizottság (elnök: Dr. Richly Gábor, tagok: Gyetvai Árpád, Fejes István, Király Annamária) javaslata alapján 2011. szeptember 25-ig. A pályázati eredmény érvényességéhez a kedvezményezett részéről összeférhetetlenségi nyilatkozatot kell benyújtani a szerződéskötést megelőzően a kötelezettségvállaló személyével és az Értékelő Bizottság tagjaival kapcsolatban.
- A pályázóknak nem kötelező saját forrás biztosítása (ha viszont ezt megadják, banki kivonattal igazolni kell annak rendelkezésre állását). Természetbeni önrészt (saját szállás, terem biztosítása) nem számítunk önköltségnek.
- A nyertes pályázókkal a Balassi Intézet 2011. október 15-ig köt szerződést, és az abban foglalt feltételeknek megfelelően gondoskodik a kifizetésről előfinanszírozás és vissza nem térítendő támogatás formájában. A támogatás folyósítására a szerződés mindkét fél által történt aláírását követően, a szerződésben rögzített időpontig kerül sor.
- A szerződés megkötése előtt a pályáztató kérheti a felhasználási terv módosítását.
- A programot úgy kell megtervezni, hogy a várható szakmai hasznosulás a tervezettnél kisebb mértékben nyújtott támogatás esetén se sérüljön.
- A szerződésben foglalt támogatási összeg felhaszná-

lásának kezdő időpontja 2011. szeptember 1. véghatárideje 2012. május 30.
- A támogatás felhasználásáról a kedvezményezett a támogatási szerződésben meghatározott határidőig köteles szakmai beszámolót és pénzügyi elszámolást benyújtani. A szakmai beszámoló részeként mellékelni szükséges a foglalkozásról vezetett haladási naplót.
- A pályázati adatlap beküldésével a pályázó tudomásul veszi a pályázati feltételeket.

4. A pályázatok benyújtása, határidő:

- A pályázatokat kizárólag a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Külhoni Magyarok Osztálya adatlapján lehet benyújtani;
- A kitöltött pályázati adatlapokat **5 eredeti példányban** – az előírt mellékletek csatolásával a Balassi Intézetbe (1519 Budapest, Pf. 385.) Szécsi Viktóriának címezve kérjük eljuttatni, továbbá egy-egy példányt elektronikusan az alábbi címekre:
Szécsi Viktória szecsi@mad.hu,
illetve Király Annamária
annamaria.kiraly@nefmi.gov.hu

2011. szeptember 17-ig (a postai bélyegző kelte).

Figyelem! Csak azokat a pályázatokat tudjuk érvényesnek tekinteni, melyeket elektronikusan is megküldenek 2011. 17-ig a fent megadott két címre.

A pályázó a pályázat benyújtásakor az alábbiakat köteles csatolni:

1. Adatlap a hozzá tartozó nyilatkozatokkal **5 példányban.**

2. A szervezet hatályos létesítő okiratának egyszerű másolata, illetve annak magyar nyelvű fordítása egy példányban.

3. A **szervezet létezését igazoló** (*cégbejegyző végzés, nyilvántartásba vételről szóló határozat, kivonat a bírósági nyilvántartásból, működési engedély hiteles másolata)*, határon túli szervezet esetében a benyújtás napjától számított 90 napnál nem régebbi **eredeti okirat, vagy annak közjegyző által hitelesített másolata** és annak magyar nyelvű fordítása 1 példányban.

4. A szervezet képviselőjének közjegyző által hitelesített aláírási címpéldánya és annak magyar nyelvű fordítása 1 példányban (banki aláírási címpéldány nem fogadható el).

A nyertes pályázókkal történő szerződéskötés során a Támogató a 84/2005 (V.25.) Korm. rendelet alapján eltekint az Ámr.119.§-ában meghatározott beszedési megbízásra felhatalmazó nyilatkozat, illetve egyéb biztosítékadási kötelezettség teljesítésétől, amennyiben a Támogatandó írásban nyilatkozik arról, hogy hazájában erre vonatkozó igazolást a bank nem ad ki.

5. A pályázatok elbírálásának mérlegelési szempontjai:

- a pályázati célt maradéktalanul megvalósító program fontossága,
- a leadott program megvalósításának módja,
- a program során megvalósítandó pedagógiai célok és eszközök milyensége,
- a költségvetés megalapozottsága,
- várható szakmai hasznosulás.

Nem jogosultak a támogatásra:

- azok a szervezetek, amelyek a tárgyévet megelőző két évben nem teljesítették a Nemzeti Erőforrás Minisztériummal, illetve a Balassi Intézettel kötött szerződésben foglaltakat.

Érvénytelen a pályázat, és hiánypótlásra nincs lehetőség, ha

- nem a pályázati adatlapon nyújtotta be a jelölt a pályázatot;
- nem eredeti példányban nyújtotta be az adatlapokat;
- a pályázati adatlapot a meghirdetett beérkezési határidőn túl nyújtotta be.

Nem megfelelő dokumentációval mellékelt pályázat esetén hiánypótlásra az arról szóló elektronikus vagy szóbeli értesítést követő 4 naptári napig van lehetőség egy alkalommal.

A nyertes pályázók listáját a Nemzeti Erőforrás Minisztérium:
www.kormany.hu/hu/nemzeti-eroforras-miniszterium,
valamint a Balassi Intézet www.balassi-intezet.hu
honlapján tesszük közzé
2011. szeptember 30-ig.

A pályázó a pályázati eljárással és döntéssel szemben írásban az Ámr.131.§ (1) bekezdésében meghatározott kifogást nyújthat be a Nemzeti Erőforrás Minisztérium miniszterének címezve a kifogásolt intézkedésről vagy mulasztásról való tudomásszerzéstől számított 8 munkanapon belül, de legkésőbb a kifogásolt intézkedés megtörténtéről vagy a mulasztástól számított 30 munkanapon belül. A pályázati döntéssel szemben egyéb jogorvoslatnak helye nincs.

A pályázó a pályázattal kapcsolatban az alábbi személyektől kérhet felvilágosítást: Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium / Szécsi Viktória +36-30-450-3539

A pályázatra egyebekben a magyar jog szabályai az irányadóak.

OLVASSUNK MAGUNKRÓL!

Kedves Olvasóink!

Ezúton is szeretnénk megköszönni érdeklődésüket lapunk iránt. Örömmel tapasztaljuk, hogy olvasókörünk folyamatosan bővül, s lapunkat egyre többen olvassák honlapunkon (www.ldromalap.hu) keresztül is.

A nagy érdeklődésre való tekintettel új kezdeményezést indítunk ***Olvassunk magunkról!*** címmel.

- Szeretné megismertetni települése hagyományait másokkal is?
- Ismer szakmai és regionális összefogást, a szervezetek közötti együttműködés kialakítását szolgáló modellértékű programokat?
- Kulturális programon vett részt és jól érezte magát?
- Példaképként tekint valakire, aki életpályájával mások számára is minta lehet?

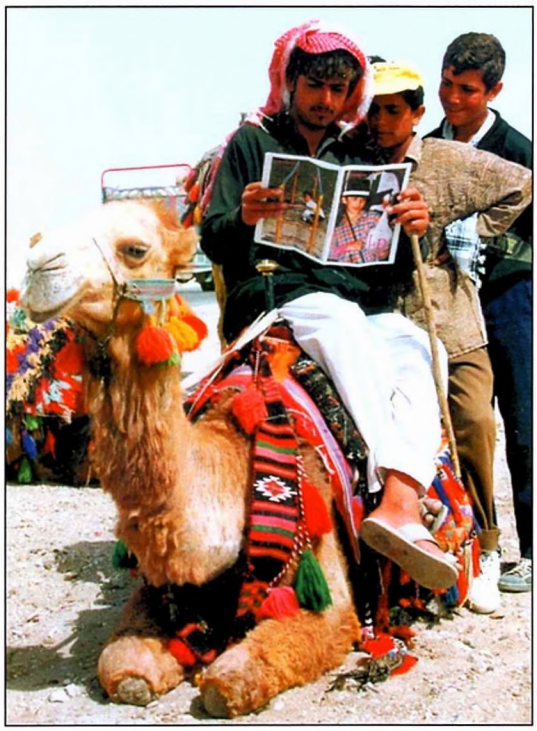

Fesztivál, falunap, képzési program, szakmai együttműködés?

Írjon róla, hogy mások is megtudják!

Várjuk olvasóink írásait a településükön, a megyéjükben, a régióban történő eseményekről!

Leveleiket, fényképeiket várjuk szerkesztőségünk címére:
5000 Szolnok, Aranka u. 3.

A Szerkesztőség

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

. . . . . példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: . . . . . .

Címe: . . . . . .

. . . . . .

Előfizetési díj
egy évre: 3600,- Ft,
fél évre: 1800,- Ft,
negyedévre: 900,- Ft

A megrendelőlapot és az előfizetési díjat a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

LD
„LUNGO DROM"

5000 Szolnok, Aranka u. 3.
Telefon:
(06) 56/420-110

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Gustav Klimt: Augusztus

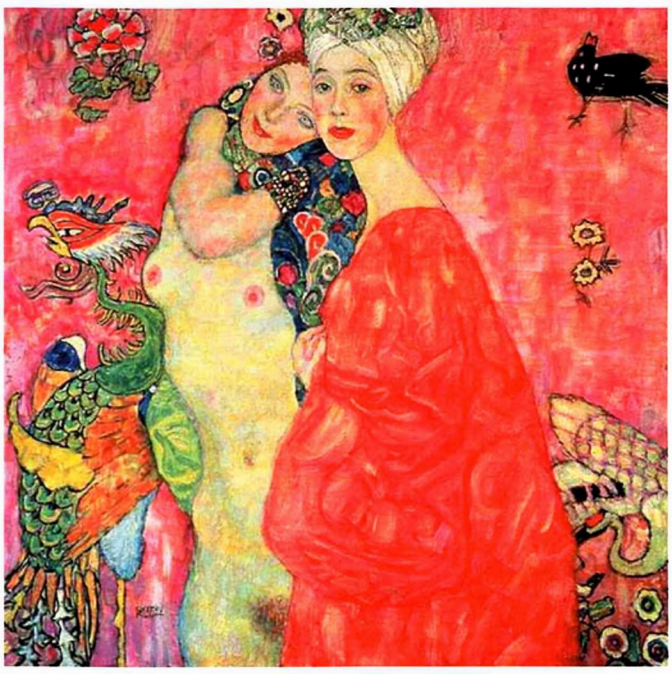

Bada Márta alkotása